

Dr. K. M...
E... H...
R...

PE 1529

Kariteet kõigi maade proletaarlased, õhinege!

Noor Tööline

Töölisnoorsoo kuukiri

Nr. 1

12063 ✓

Jaanuar 1922

„Noor Tööline“ ja töölisnoorsugu.

Kas on töölisnoorsool vaja oma ajakirja? Kas ei ole Eesti noorsool oma „Uudismaa“, „Eesti Skout“ ja „Noorsepp“?

Aga — mis on ühist noorel töölisel või õpipoisil wabrikandi või meistri noorherraga, noorel sulasel või karjalapsel hallparuni või mõisniku wõsukesega, töölisnoorsool — kodanlise noorsooga? — Mitte rohkem kui kärbsel ja ämblikul! Nagu wõrku püütud kärbes oma üdi peab jätma imejale-ämblikule, nii on töölisnoorsugu sunnitud ohwerdama oma nooruse — tööjõu, õpeaja, arenemiswõimalused, et kurnajateklassi noorsugu wõiks maitsta kõiki maapealseid elumõnususid.

Mis on töölisnoorsoole „Uudismaa“ lõõritamised „kuldsest“ noorsoost, „kewadisest päikesepaistest“, „keha ja waimu kokkukõlast“? Nagu jõe pilge kostab see töölisnoorsoole! Neile on noorus kuldne töölisnoorsoo kulul. Neinde isade piits tappes palgatöölise keha, lämmatab ka töölislapse waimu.

Mis on noorele töölisele herraste skoutism? „Ole walmis!“ Kelle wastu? Palgaorjade wastu!

Kas on töölisnoorsoo hulkades puudunud arusaamine sellest? Töölisnoorsoo iseseisew klassiteadlik liikumine tekkis Eestis niipea, kui langesid need ahelad, millega tsaariwalitsus oli kõitnud töörahwa. Ei okkupatsiooni traataiad, ega K. Pätsi ajutise walitsuse sõjawäljakohtud ei suutnud wälja kiskuda töölisnoorsoo liikumise juuri. Üle-Eestimaalise Noorproletaarlaste Ühingu sulgumine läinud aasta kewadel wõis seda liikumist niisama wähe lämmatada ideeliselt kui kõik eelminegi surwe. Wastuoksa! Ideeliselt karastatuna, kogemuste poolst rikastatuna seisab seal — klassiteadlik töölisnoorsugu! Ta read ei ole segamini läinud klassiwaenlase lõõkide all.

„Noor Tööline“ on Eesti klassiteadliku töölisnoorsoo ajakiri.

„Noor Tööline“ astub Eesti töörahwa ühisesse wäerinda.

Meie wõitlus ei wõi olla ainult kultuur-ideeline. Töölisnoorsugu haaraku kätte poliitilise ja majanduslise wõitluse kaheteraga mõõk!

Meie oleme ametliku noorsooliikumise wastasrinnas, olgu see skoutism, koolinoorsoo keskliit või „noorte pühad“. Kas see tähendab, et — wälja noored proletaarlased skoutide malewast, koolinoorsoo liitudest ja muudest kodanlistest noorsoo-seltsidest ja -ühingutest? Ei, mitte wälja sealt, waid korraldatud rühmadena püüda maksuma panna oma mõju seal, kus see kodanlise noorsoo-organisatsiooni koosseisu poolst wõimalik, mujal aga luua tugew järjekindel proletaarline oppositsioon kodanlikele enamusele. Töölisnoorsugu wõitku proletariaadile tagasi need oma noored klassiwennad ja -õed, kes kodanlise noorsooliikumise mörda sattunud! Töölisnoorsugu wõitku oma poole paremad elemendid kodanluse laste hulgast, kes suudawad loobuda oma klassi rikkusee-õigusest ja ennatsalgawalt astuda wõitlewa proletariaadi ritta.

Meie tahame kõigest jõust püüda, et töölisnoorsugu looks omale tugewa awaliku organisatsiooni, mis ühendaks kõik klassiteadlikule elule äratatud noored proletaarlased.

Meie tahame noori töölisi hulkadena koondada töölisühisustesse, wõita igat noort palgatöölise ametiühisuslikule liikumisele.

Ritta, noored proletaarlased! Hulkadena proletariaadi weripunase lipu alla! Meie noore wäe astumine pangu wankuma pehastanud kapitalistilise ühiskonna alusmüürid! Proletariaadi ühise wäerinna pealetungimisel wabaneb töökapitaali ikke alt! Wabanedes ise — wabastab proletariaat terve inimkonna!

Edasi, noored proletaarlased! Mis on meil kaotada peale ahelate! Wõita aga on töölisteklassil terve maailm!

Nelja-aastane wabariik ning seitse ja pool aastat sõjaseadust.

24. weebuaril pühitseb paraadi-publikum Eesti wabariigi neljandat aasta-päewa.

24. weebuaril mälestawad kõik eramanikud kui „päästjate“ tuleku ja — töölised kui oktoobri-rewolutsiooni wõitude kokkulangemise päewa.

Piik minewikku ja olewikku on tarwilik, et sihtjoone tõmmata homse päewa jaoks.

Hiljaks jää nud wabaduste manifestid.

K. Päts on heaks arwanud sõjaseaduse lõpetada terwel oma riigi pinnal, peale Tallinna — mõistagi — ja piiriäärse maariba, misjuures piiri all mõista tuleb piiri Nõukogude Wenemaaga, aga mitte Lätiga.

K. Einbund on riigikogu eelarwe-kommisjonis amnestiat tõotanud kõigile, kellest loota, et nad enam kätt ei tõsta Püha Kuldwasika wastu.

Küsime, miks ei kaotatud sõjaseadust „juba“ aasta ja 3—4 kuu eest mitte, kui Ants Piipi walitsus oma „järgjärgulise“ kaotamise-programmiga wälja tuli? Missugune seisukord wõi misugused sündmused õigustasid wabariigi walitsust — õigustasid tema seisukohalt — järk-järgulist sõjaseaduse ärakaotamist aasta ja neli kuud weniama?

Kas tuli selle aja kestel seisukordi, et ainult sõjaseaduse olemasolule riik ja riigis walitsew kord wõlgneb tänu? Oo, seda wist ei tihka ametikutseline kõmumees Purigi kinnitada. Ta wõib ju oma leiwasadele puhuda juttu, et need paarsada kinniwõtmist, mis olnud aasta jooksul, pealwee hoidsid uppuwat riigilaewukest. Aga — kes seda suudab uskuda, et siis oleks tulnud rewolutsioon, kui Tallinna linnawolikogus oleksid jatkanud oma istumist esimesed 28 kommunistilise tööliste-rühma nimekirjast, aga mitte järgmised, nagu nüüd. Wõi — kas poleks ilma sõjaseaduseta saanud kohtuprotsessi septseda 145-le töölisesitajale omawalitsustest ja riigikogu kandidaatide nimekirjast? Wõi poleks ilma sõjaseaduseta saanud sulgumist ja protsessi teha Noorproletaarlaste Ühingu te? Eestis walitsewa wiisi

juures, kus riigiwanema riigihuwides kohut „informeerib“ (Wene-Balti tehase asi), ei wõi ükski erapooletu inimene siin eitawalt wastata.

Wõi puhkes ehk selle aja jooksul sõda Nõukogude Wenemaaga? Wõi oli see sõda juuksekarwa otsas rippumas? Läänud aasta algas rahulepingu allakirjutamisega Nõukogude Wenema ja Poola wahel ja — palume uskuda — läänud aastal ei olnud Wenema ja mitte ühegi n. n. Balti riigi wahel sõjakestki, waid ainult pahandused olid diplomaatiliste salakaubawedamiste pärast.

Nii. Mis õigustas siis sõjaseadust püsti hoidma terwelt kaks aastat weel peale Tartu rahulepingu allakirjutamist?

Me arwame, kui K. Einbundil nende kogemustega, mis tal nüüd on, tuleks wastata sellele küsimusele, siis ei saaks ta mitte ütelda, et Eesti sisepoliitika on tema prillide läbi niisama kaugeleläinud kui J. Poska wälispoliitika! Waid sisepoliitikas ei ole olnud mitte midagi selletaolist, mis asja wõiks anda pärastistele hooplemistele, et — jookske kokku, maailma rahwad, ja waadake, wäike Eesti on teile teed näidanud! Ent sisepoliitikas on tulnud nii, et K. Einbund on adm. Horthystki maha jäänud wabaduse-manifestide suhtes. K. Einbund ei ole mitte midagi ette näinud. Ta ei ole üldse kaugemale näinud — hallparuni ninast. . .

Nagu õöpimeduses hiilgaw tuletorn, on hallparuni läikiw nina juhiks olnud K. Einbundile tema sisepoliitikas. Aga — eks hallparun näe kommunismi juba seal, kus põllutöeline tuleb kas wõi ainult palja töölepingu täitmise nõudmisega! Ja kui K. Einbund riigikogu kõrgelt kõnetoolilt pajatas kommunismi hädaohust, siis kobas hallparun käega püksitasku, kus pung, ja noogutas heakskiitwalt pead: päris õige, sõjaseaduse ta lähewad inimesed hukka!

Ning sõjaseadus lammutas töölisühisusi, halwas tööliste majanduslist wõitlust, tegi korteri-üürnikud kaitsetaks majaperemeeste ahnuse wastu, winnas töörahwa turjale terve riigi maksukoorma. Aga — hiilgas seda raswasemalt hallparuni ja wabrikandi nina. Ning K.

Einbundi oli wääramata tuletorn. Nii-moodi tuligi, et „meie“ noor demokraatia isegi Ungari sugurahwa monarkiaist nagu maha jääma hakkas, wabaduste suhtes nimelt.

Torukübar maha Tallinna proletariaadi ees!

Sõjaseadus on aga Tallinnas ja selle naabriwaldades allesjätud. See on wabariigi walitsuse omapärane auwaldus Tallinna proletariaadile. Riigiwanem on heaks arwanud Oma Kõrge Käega oma pead paljastada Eesti töörahwa eelwäe ees.

Nagu läinud aastatelgi, on märtri osa Tallinna proletariaadi peal. Tal on tulnud wõidelda, kui laiemad töörahwahulgad loiult pealt waatasid ja — sellepärast on tal tulnud kannatada kõige eest, et sellega äratada wõitlusele neid, kes uinuwad. Sõjaseaduse allesjäämine Tallinnas kriipsutab alla, et see weel mõni aeg nii olema peab. Aga — kas ei wõlgne terve Eesti proletariaat Tallinnale seda, et nüüd tasuks lahti kõita ka tema käed sõjaseaduse kütkest!

On tulnud kodanlisest ajakirjandusest wiimasel ajal hääli, et sõjaseadus ainult märtri aupaiste andwat äärmistele pahempoolsetele. Kui silmakirjalik see oli, näitab sõjaseaduse maksmajätmine Tallinnas. Nüüd küsib ju iga proletariaalane: miks on Tallinnas sõjaseadus? miks on Tallinna proletariaadi otsaesisel werepiisad täakidest punutud kroonist?

Need kodanlise ajakirjanduse hääled on siis tõepoolest olnud miski muu awalduks. Selle ajakirjanduse publikum, niisama arg kui alatu, pidi eitewalmistatama sõjaseaduse ärakaotamisele. Siis tehti sõnu märtri-krooni ärakaotamisest, mis kuradi kasulik olla igale patrioodile. Tegelikult aga loodi taga sein, kust weel kujukamalt paistab ja wõitlusele kutsub märter — Tallinna proletariaat!

Seitse ja pool aastat sõjaseadust.

Peale 1905.-6. a. rewolutsiooni puhangut ägas Baltimaa pikad aastad „erakordse walwekorra“ all. Siis puhkes 1914. aastal imperialistlik ilmasõda — augustis kuulutati sõjaseadus wälja. Sellest on seitse ja pool aastat möödas.

Terwe lastewägi on noorteksmeesteks ja neidudeks sirgunud, kümmed tuhanded noorimehi ja neidusi on täiskaswanuteks saanud — sõjaseaduse all — erakordsete kohtute, mahalaskmiste ja igasuguse poliitilise wägiwalla tähe all.

Ehk sellepärast wõetigi teade sõjaseaduse lõpetamisest wastu nii ükskõikselt — ilma pettekujutusteta. On teine nagu normaalseisukord olnud oma pika kestwuse tõttu juba.

Wäga umbusklikult waadatakse uue seisukorra peale. Ei ole kuulda juttu uuestialganud wabaduste-ajajärgust. Ei ole hulkades formaalse wabaduse kumardamist mitte enam.

Seitse ja pool aastat ning wiis walitsust: tsaar, Kerenski, Nõukogud, Seckendorff, Päts.

Mis on siin proovimata jäänud? Misugune karikas tühjendamata?

Ja töörahwahulgad on sellest oma järeldused teinud. Majandusliste kütete kallal rebiwad need hulgad. Wenemaa töörahwa rewolutsioon ei wõinud ju jäljetult mööda libiseda iseäranis Eesti töörahvast. Ei kestnud 1917.-18. a. Nõukogude wõim siin kaua, aga juba oli kurnajate ülbuse murtud, kuigi see alles algus oli.

Iga wabrikutöölise mäletab, et töolistewanemal siis mitte ei tulnud kontori ukse taga oodata, millal direktor heaks arwab sind jutule wõtta. Waid siis dikteeris töolisteklass kapitalistidele oma tahtmist nii, nagu nüüd wabrikantide-ühisus meile oma tariife ja sise-mise korra määrusi peale sunnib. Ning — iga wabrikutöölise mäletab seda läinud aega kui tõelise wabaduse aega.

Kas tuli maatöölisel siis uneski näha tänast hallparuni upsakust ja isewalitsust? Kas tuli siis ühelgi hallparunil joobnultki pähe oma saunikule ütelda: siin teiwa otsas on wanad pastlad ja ma panen sind põlwitama, et sa mult luba saaksid nad töötasuks wõtta. Nüüd sunnib see kõik ilmsi, üldise reeglina. Ja maatöölisel ei ole tundmust, et ta waba oleks.

Üle seitsme aasta kestnud sõjaseadus on piiratud „ainult“ Tallinna ja piiriäärse ribaga. Aga — kodanline ajakirjandus waikib. Ei ühtegi juttu „normaalaegadele“ tagasipööramisest peale pikka „segast“ aega. Walitsewate erakondade hääletorud on umbseks läinud.

ja mitte kihku ega kahku ei kostnud sealt „isegi“ walitsewate erakondade suurest riigitarkusest.

Kas on see waikimine pahatahtlik? Wõi häbelik? Miks ei löö nad lokku?

Magushapu nägu ja mitte midagi muud ei olnud see, kui mainitud ajakirjandus meeli etfewalmistades sõjaseaduse kaotamisele heitis odawat „Meie „Matsilt“ renditud Gorinalja. Eü — mis need kolmanda Internatsionaali mehed siis peale hakkawad, kui sõjaseadus kaob. Ainult sõjaseaduse najal seisnuki nende kott püsti. Wõi siis wõllas selleks ehitaksegi, et poodawal oleks seljatugi???

Meie lähemad sammud.

Mõne millimeetri wõrra awaramaks läinud poliitilised wabadused ei tee tarwilikuks — otsida, kas on weel wastast. Klassiteadliku proletariaadi wõitlus sõjaseaduse wastu ei olnud mitte wastase saba sikutamine, waid rind rinna wastas heitlemine wastase enesega. Pealegi ei ole sõjaseaduse-wastase wõitluse poliitiline ega ka tegelik tähtsus kadunud, sest et Pätsi walitsus ei ole julgenud kaotada sõjaseadust poliitilise elu keskkohas — Tallinnas.

Ja — teiselt poolt on Päts-Einbundi riigitarkus maha jäänud poliitilistest

sündmustest nende herrade eneste wõimkonnas. Tööraha ühise wäerinna loomine algas enne kui Einbundi manifest kirjutati. Seda teed läheme meie edasi, nagu me ikka oleme läinud neid teid, mis tööraha tuludest meile kätte näidatud. On sisepoliitiline kurss wabamaks läinud, siis kasutame iga wabaduse natukese ära, et ka kõige mahaäänunud kurnatute kihid järele jõuaksid oma eelwäele, kes alati walmis on olnud tormama otsustawasse wõitlusse kurnajate ja rõhujate ilmaga.

Meie lähemad nõudmised.

Noorel proletariaadil ei ole nõudmisi, mis mitte kogu proletariaadi nõudmised ei oleks.

Kui meie nõuame iseäralisi töökaitsemäärusi noorte tööliste jaoks, siis on see tingitud meie noorest east, kus inimeselaps alles kaswamas ja nõrgem on kui täiskaswanud tööline.

Noorte proletaarlaste wägi astub tööraha ühisesse wäerinda. Ja need 12 nõudmist, mis selle wäerinna kogumislipul, on ka noorte proletaarlaste nõudmised käesolewal silmapilgul.

Meie tahame tuua nooruse waimustust ja hoogu proletariaadi wõitlusse. Meie tahame anda proletaarlaste enesalgamise eeskjuju.

Meie igapäewane leib.

Üle ilma kõige wiletsamaks loetakse Hiina tööliste seisukorda. Ta pidada wäga wähesega leppima, ütlewad patenteeritud inimesearmastajad. Kas ei leppinud ka pärisori wähesega? Oli teine wist päris õnnelik, kui ta mõisatalis mitte 100, waid ainult 50 sai. Hiina tööline — teda hüütakse kuli'ks — „leppib“ ka wäga wähesega, sest ta on organiseerimata, nälg kihutab teda wälja maalt, kus ta sündinud, Ameerikasse, Austraaliasse. Igalpool on ta palga allasurujaks. Igalpool waatawad töölistes kuli kui wastase peale.

Kas ei ole ka meie — noored töölistes linnas ja maal sarnases kuli seisukorras? Kas ei makseta ka meile palga, mis suurem ei ole kui kuli palk, wõrreldes walgenahkse tööliste palgaga? Kas on miskit piiri meie tööpäewal? Kas on piiri kurnaja ülbusel, kui tal te-

gemist on alaealise töölisega! Ta sunnib meid olema orjapoisina, ta saab suurt kasu meie odawast tööjõust, sest ta ei maksa meile mitte näljapalkagi. Aga ta lööb rinna ette ja teeb näo, nagu oleks ta meie heategija pealegi.

(Hõbuseid ja sõrgloomi peetakse Eesti riigis arwel. Riigi statistika-toimkond püüab täpiseid teateid koguda, kui palju on tallides ja lautades koduloomi. Aga kes on kunagi püüdnud umbkaudseltki teada saada, kui palju on Eesti riigis alaealisi, kes peremehele, meistri-le, wabrikandile rikkusi loowad! Meid sureb. Kes tunneb huwi selle wastu, et meid sureb! Kellele teeb see muret, et töö meid tapab! Eks meid sunni juure jälle! „Demokraatliselt“ märgitakse kirikuraamatusse: sündinud nii ja nii mitu last, surnud nii ja nii mitu last ja alaealist. Aga neis arwudes pei-

tub põhjatu häda, ääretu viletsus, mida keski mõõtnud ei ole.

„Karjapoiss on kuningas, suure walita walitseja“, — nii see seisab wanas laulus, just nagu Eesti demokraatlise wabariigi põhiseaduseski, kus öeldud, et ülem wõim on r a h w a käes. Ülem wõim on aga selle käes, kelle taskus kõige suuremad rahapungad on.

Suur puudus sunnib meie wanemaid meid tööle saatma. Meid antakse peremehele tarwitada, meistrile õpipoisiks, wabrikusse õppima ehk — paremal korral noorteks abitöölisteks. Mis õppimine see on? Meid õpetatakse hirmus wähe, karwustatakse rohkem ja kurnatakse weel enam. Waid õppus on wiigileht alaealiste kurnamisele. Niisama kui karjalaste töö maal päris warjama kurnamine on. Koolis me käia ei saa. Ja nagu suurt heategu kiidetakse seda, kui Tallinna linnawalitsus on käima pannud õhtuakkooid. Aga — me nõuame, et me saaksime päewal koolis käia, ja me nõuame nende tundide eest, mis me koolis käies ei saa tööl olla, täit tööpalka. Riik maksku seda tööliste lastele ja wõtku see raha nende taskust maksude näol, kelle lapsed mitte selleks maa peale ei sünni, et kunagi tööd teha.

Meil tuleb wõidelda selle eest, et laste töö kunni 14 aasta wanuseni hoopis keelatud oleks. 14—16 aasta wanuste tööpäew ei tohi olla pikem kui 4 tundi ja 16—18 a. wanuste tööpäew mitte pikem kui 6 tundi. Töötasu aga olgu niisama kõrge, kui 8-tunnilise tööpäewa eest, ja selle wahe maksku wälja riik, kes omakord iseäralise maksu peab panna eftungõtja peale, mis selle tasu kataks. Ötöö ja ületunnid olgu keelatud kõigile alaealistele kunni 18 a. wanuseni. Noore õpeaeg olgu piiratud kahe aastaga ja meister ei tohi õpilast tarwitada kodusteks töödeks.

Ja kaitstud olgu laste ja alaealiste töö ka maal. Lapsi, kes alla 14 aastat wanad, ei tohi sugugi kasutada töölistena. 14—16 a. wanused wõiwad olla ainult karjasteks. 16—18 aastased wõiwad teha ainult kergemat tööd. Noorte tööaeg tohib maal kesta ainult — kooli waheajal. Karjase tööpäew olgu mitte üle 10 tunni ja mitte üle 235 tunni kuus, kusjuures lõunawaheaga 4 tundi olgu. Iga kuu peab karjalaps saama 2 puhkepäe-

wa oma waliku järele. Peale selle olgu karjalapsel weel iga kolmas puhkepäew puhkepäewaks. Palk peab olema nii suur, et karjalaps oleks kogu aastaks warustatud riide, toidu, rahaga jne.

Waat, niisuguste nõudmistega peame meie wälja tulema. Aga — kuidas neid läbi wiia? Kas ei ole isegi täiskaswanud töölistes ükskõiksed meie wastu? Kas ei kannata õpipoiss pahatihti mitte ainult meistri, waid ka wanemate tööliste piitsa all?

Jah, meistrilt ei ole meil küll midagi loota, olgu need wabriku piitsmeistrid wõi tsunfti-meistrid — töökodade peremehed. Aga täiskaswanud töölistes ei ole mitte meie waenlased, waid kui nende hulgas on kopitanud eelarwamistega wendi, siis tuulutame neid weidi. Meie tulud ei ole mitte wastuolus täiskaswanud tööliste tuludega. Waid — wastuoksa — meie seisukorra paranemine parandab ka meie wanemate seisukorda. Kui meie palk tõuseb, on meie wanematel kergem perekonna kulusid katta. Kui meie tööpäew lühemaks läheb, me ületundidest ja öötööst wabaneme ja kui me läbi wiime, et meid terwisele kahjulikkude tööde peale ei panda, siis kaswame kehaliselt ja waimliselt tugewamateks. Juba arstimisekulused on meie wanematel siis wähem kanda.

Täiskaswanud tööliste hulk ei ole sugugi waenulik alaealistele töölistele. Alles hiljuti weel mõistis Tselluloose wabriku peakoosolek hukka meistri, kes kätsi õpipoiste kallal käib. Kes tihkaks ütelda, et me täit toetust ei leiaks täiskaswanud tööliste poolt, kui me tõsiselt käsi le wõtame endi majanduslise olukorra parandamise!

Meie peame koonduma töölisühisustesse niihästi linnas kui maal. Meie wõitlus kurnajate wastu ei lähe miskis asjas teist teed kui täiskaswanud tööliste wõitluski. Meie koht on ametiühisustes. Käsi käes täiskaswanutega tahame seal wõidelda. Ja meil ei ole wähe matki põhjust karta, et meie nõudmised mitte toetust ega tähelepanu ei leiaks ühisuste poolt. Tööliste majandusline wõitlus on üks.

Töölisühisuste juhatused peaksid hoolitsema, et igas ühisuses walitaks „noorte tööliste organiseerimise komisjon“ — asi ei seisa nimetus. See komisjon hakkaks kawakindlalt tegema

kihutust noorte tööliste — ka õpipoiste hulgas, et neid ametiühisuslikku liikumisse tõmmata. See komisjon leiaks hulga tööd ja palju ülesandeid, mis ühise juhatus ise ei jõua ära teha. Meie oleme laiali pillatud väiksetes töökodades; noortele tuleb läheneda teiste wõtetega kui täiskaswanud tööliisele. Siin on tarwilik erikomisjon, muidu jääb suurem jagu organiseerimistööst noorte hulgas tegemata.

Ette pannes seda komisjoni, ei sihi meie mitte sinnapoole, et noortest moodustada erisektsiooni ühisustes. Ei, noored astuwad ühisusse üldistel alustel. Aga — me näeme noorte organiseerimi-

ses eriülesannet ja selle kordasaatmine nõuab siis ka iseäralise komisjoni asutamist. Meie loodame, et Tallinna Kesknõukogu, nagu ikka, ka siin kõigi ees läheb ja algatust oma kätte wõttes eeskuju ja juhtnõõre annab ühisustele.

Ja ei tule asja wõtta nii, nagu tuleks sellest miski ajutine komisjon. Noorte wõitmine ametiühisuslikule wõitlusele peab muidugi nii kaua kestma, kui ametiühisuslik wõitlus ise.

Liikuma, noored palgatöörjad! Kes hoolitseb meie eest, kui me seda ise ei tee? Astugem wõitlusse kurnajate ahnusega!

Jooksupoiss.

Kas keelatud wili wõi monopol?

Kodanlises lehemetsas — ka „Uudismaas“ kajab hüüe: noorsugu ei tohi tegemist teha poliitikaga! Poliitilise seisukoha wõtmine olewat täiskaswanu asi. Selleks, et seisukohta walida, olewat tarwis laialdast ülewaadet seltskonna ülesannetest kodanikuõigusest, riiklisest korraldusest jne.

Sellepärast riiv ette, kus noorsugu poliitikale läheneb!

On see uudis? Käib see küige noorsoo kohta? Käib see küige noorsoo kohta?

Ammugi mitte. See hüüe on niisama wana kui klassiwõitlus, kui üksikute kihtide püüe oma eesõigusi wõimuga kindlustada. Eks ole meie sedasama hoiatust kuulnud, kui laiema rahwakihid omale poliitilisi õigusi nõudsid. Siis kaitsti kahe käega wastu: kus seda! Rahwas ei ole waimliselt veel niikaugele arenenud. Lastagu teda veel kaswada eesõigustatud kõrgemate kihtide juhtimise ja eestkostmise all.

Ja kui hiljem orjastatud pool inimesesoost — naisterahwas — hakkas omale täisnimese õigusi nõudma, jorutati jälle sedasama wana laulu: ta on veel waimliselt alawäärtusline: kaswagu veel mehe käekõrwal — ja piitsa all, lisati mõttes juure — kunni meie, mehed, heaks arwame teda waimliselt täisealiseks tunnistada.

Nüüd kordub see laul noorsoo kohta: pole veel küps otsustama, missugust seisukohta walida. Poliitika on täiskaswanud inimese asi.

Kuid kas jäeti poliitika täiswalminud inimeste walida kolm aastat tagasi, kui õpilasi kihutati sõjariistus wõitlusele? Kas isamaawaimustus ja rahwusehullustus, mida tuubitakse lapse hinge kõige õrnemast east, ei ole poliitiline „wägistamine“ ja inimese „waba iseloomu rikkumine“? Kas poisikeste ja plikakeste utsitamine sõjatehnikale skouptide ja guide-girlide salkades ei ole poliitika?

Kas ei ole seesama janitshaaride kaswattamine, mida meil türklaste ajaloost hirmutuseks tuuakse? Tõsi, türklased kaswatasid kristlaste lapsi fanaatilisteks ristiusu wastasteks. Aga kas ei kaswata meie tänapäewane kodanlus töörahwa lapsi oma isamaahullustusega töörahwa waenlasteks? Kas ei ole proletaarlane kodanlises sõjawäes seesama janitshaar, kes kodanlasest ohwitseri käsul peab ennast waimustatult ohwerdama mitte oma klassiwendade, waid oma wendade kurnajate heaks?

Noorsugu ei tundwat küllalt ühiskondlist elu. Ja, kui isal paks rahapung, siis ei tarwitse ta seda tunda, olgugi, et wanemad ja ümbruskond talle igal sammul sõnas ja teos jutlustab: sina ep ole mitte nagu needsinatsed täiwammused ja kaltsakad, kes, ninaalu-ne koristamata ja suu must, ümber logelewad ja kellest sa eemale pead hoidma, muidu reostad enese.

Aga needsinatsed „täiwammused“, kes sellepärast koristamata ja kaltsudes logelewad, et nende koristajad

teistele puhtust ja hoolitsust wõimaldavad, need töörajade lapsed tunnawad hällist saadik walusalt ühiskonna wahesid, ühiskonnas walitsewat klassilist surwet. Iga samm elus annab neile selleks näitlikku õpetust. Meistrid ja hoolimatad wanemad töölised linnas, hallparun oma käsulistega maal annawad neile walusaid ühiskonnateaduse õpetunde. Ja kui mõnel töölislapsel korda läheb koolis edasi rühkida, õpetawad tuhanded takistused ja puudused talle ka seal walusalt ühiseluteadust.

Aga nad ei tohtiwat tegemist teha poliitikaga, ei tohtiwat mõelda ega kõneleda sellest, millega neil elus igal sammul tegemist. Kopitanud ja hallitanud usuelu — see kõlbab, aga igapäise elu küsimuste arutamine, sellest hoidku noorsugu eemale. Ei, mitte noorsugu, waid proletaarline noorsugu iseseiswal teel.

Ei, kodanlus ei mõtlegi noorsugu poliitikast eemale hoida — millal on tal weel kohasem wõimalus tööliste laste hingesi oma isamaahullustuse kihwtiga

tappa. Aga see tohib ainult kodanluse käsikute juhatusel, kodanluse huwides sündida.

Mitte keelatud roog paradiisi wärawate taga ei ole poliitika noorsoole, waid kodanluse monopol, samasugune eesõigus, samasugune orjastamise abinõu, nagu kõik teised klassiwõimu abinõud.

Töörahwa noorsugu aitaks ise oma ahelaid kõwendada, kui ta kodanluse nõudel poliitikast lahti ütleks, selle kodanluse tallermaaks jätaks.

Ei pea ka see meid ehmatama, kui meid eksisammudega hirmutatakse. Eksime ja — õpime! Komistame ja harjume ette waatama. Kaswame iseseiswaks ja — ei lase enam kurnajaid oma turjal tantsida, nagu sündis meie wanematega aastasadasid ja sünnib tänapäewani, sest et need oma arusaamatuses kuulasid kurnajate hüüet ja jäid eemale poliitikast.

Igal noorel proletaarlasel on wääramata õigus oma Noorproletaarlaste Ühingu kohta, mis purustab kodanluse poliitikamonoli.

„Kas teil ka aega on kooliajal ümber lonkida?“

Teist kuud lööb meie wäikses riigis suuri laeneid üks joomingu-mürgel. Mis on siis juhtunud? Kas on jälle mõni taewaliitlaste auto laternaposti otsa ajanud? Wõi on mõni riigimees politsei poolt nokastanud seisukorras uulitsalt üles korjatud?

Oma isade-emade ja täiskaswanud õdede-wendade kaunil eeskujul on salkkond kodanlisi noori Wiljandis Koolinoorsoo Keskliidu kongressil ennast täis joonud ja — üldse ennast „nagu nekrutid“ ülewal pidanud.

Suuri roppusi olla noored pursuikesed Wiljandis teinud. Nüüd otsitakse süüdlasi. Parempoolne ajakirjandus süüdistab pahempoolseid kooliõpetajaid. Siis kool ise on süüdi neis „wäärnähtustes“? Aga — lubage siis küsida, kas pahempoolsed kooliõpetajad on suuremad joomamehed kui taewaliidu mehed seal laternaposti juurest? Ja kas joodi ning tehti „nekruti“-tükke endistes õpilastepataljonides vähem kui nüüd Wiljandis? Wõi ons Wiljandis üle trumbatud kõik „suhted“, mis täiskaswanud seltskonnatausadele igapäiseks olenguks on?

Naelapea on teisel! Koolinoorsoo kongressi otsused Wiljandis ei olnud küllalt truualamliised. Kolmandik kongressist hääletas riigiwanemale terwitustelegrammi saatmise wastu; kongress ei tahtnud saata terwitustelegrammi Soomest Ida-Karjalasse rüüstamiskäigule tunginud salkadele; kongress mõistis rõhuwa enamusga hukka skoutismi kui militaristliku liikumise, seega siis ka militarismi. Need kibedad pillid neelati kodanlise ajakirjanduse poolt ühe kibeda näokrimpsutusega alla ja — hakati „nekrutisi“ risti pooma. Just kongressi pahemal tiival ei ole vähematki ühist nende nekrutitega. Ka kongressi rõhuw enamus ei wõtnud sellest osa. Aga — mis sest! Tarwilik ettekääne on leitud. H-ra Bauer wõib koolinoorsoo wabaduste riismed kõlbluse luuaga minema pühkida.

Peale räuskawat, wariseerlikkusest nõretawat ettewalmistust kodanlises ajakirjanduses tuligi hra Baueri järjekorraline tsirkuläär „wäärnähtuste kõrwaldamiseks noorsoo liikumises“. Haridusminister astub platsi wanade äraproowi-

tud seerumitega. Kõik patenteeritud abinõud. Ja kõik need patendid registreeritud tsaari haridusministeeriumi arhiivis.

Kooliõpilased kuuluvad õpetaja järelwalwe alla ka väljaspool kooli. See on esimene laeng seerumi koolinoorsoo naha alla. Ja sealt masseeritakse see laiali kõiksugu „lubade ja keeldudega“ ning koolinoorsoo organisatsioonide panemiseks määratud iseäralise koolipoliitilise walwe alla.

Kui õpilased (näit. Tallinna seminari) wõitlesid selle eest, et nende asemikul õigus oleks osa wõtta pädagoogika nõukogust, siis wastab Bauer nüüd selle nõudmise peale käsuga, et koolinoorsoo organisatsioonide põhikirjad tulewad muuta nii, et pädagoogika nõukogu esitaja kuuluks koolinoorsoo organisatsiooni. See on 1) koolinoorsoo organisatsioonide põhikirja muutmise koolipoliitilises korras ja 2) koolipoliitilise järelwalwe maksmapanemine koolinoorsoo organisatsioonides. See on koolinoorsoo liikumise, noorte algatushimu ja isetegewuse otsekohene halwamine, kui gi Baueri tsirkuläär w a s t u p i d i s t kinnitab. Noorproletaarline liikumine kihutati pöranda alla läinud kewadel. Tänewu kewadeks saab Pätsi-Baueri walitsus hakkama noorsoo kodanlis-oppositsioonilise liikumise kihutamiseks pöranda alla. Tuleb oletada, et Bauer tsaariwalitsuse ajaloost seda õppinud on, missugune hulk plahwatusaineid peab kogunenud olema, et õhku lendaksid walitsewa korra „wankumata alused“. Ja — mees teeb, mis ta oskab.

On oma wääramata sisemine seaduspärasus surwepoliitikal. Taewaliitlik koolipoliitika algas osaliste keeldudega. Ei tohtinud õpilane peale kella üheksat õhtul väljas käia. See pidi noorsoo kaswatama „kõlbliselt tugewaks, teowõimsaks ja aateliseks“ ning pidi temas tekitama „soojust oma riigi rahwa hea käekäigu wastu“. Luba osa wõtta ainult koolisandarmeeria poolt heakskiidetud ühingutest ja liitudest pidi just samas sihis noorsoo peale mõjuma. Noorproletaarlaste ühingu sulgumine ja kommunistlike õpilaste väljahitmine koolidest oli selle poliitika benefiis-nummer. Ja tagajärg? Wiljandi otsused ja Wiljandi „nekruti“-mürgel. Baueril on nii hiilgawatest keelupoliitika tagajärgedest wähe. Ta tahab rohkemat!

Ajalugu kordub. Las täiskaswanud jutustawad teile, noored, Jaan Tõnissoni „pruunseelikutest“, mis see tagurluse Kolumbus 1904.-5. a. üles leidis Tartus. Tolleaegse rewolutsioonilise liikumise wastu Eesti koolinoorsoo hulgas ei julgenud ka siis must tagurlus mitte lah-tise näokattega wõitlema minna. Waid Jaan Tõnisson teenis omale pärastised Nuustaku hertsogi kannuksed sõjakäigus „kõlblise kõlwatuse“ wastu. Selle nurjatu klaperjahi taga peitus aga sõjakäik kõige selle wastu, mis Eesti koolinoorsoos siis oli paremat — ennastalgawamat ja aatelist. See klaperjaht oli hertsog Jaanile ainult sissejuhatuseks tema pärastisele punaste-õgimisele.

Muudkui Baueril ei ole see enam algus, waid werstapost nende wabaduste kärpimises, mis koolinoorsugu endale wõitis siis, kui teda — wäeliinil tarwis oli. Noorsoo enesemääramisõigusele antakse nüüd wiimased kabjahoobid, - hõbuse oma see kabi ei näi olewat. . .

„Kas teil ka aega on kooli ajal ümber lonkida?“ Nii küsis ulakas „Sakalia“, kui koolinoorsoo esitaja teateid käis kogumas mürgli üle Wiljandis. Ja Bauer wastab: „oheliku otsa panna need koolinoorsoo organisatsioonid!“

Nii siis — oheliku otsas soojenema isamaa wastu?

Ja koolinoorsugu peaks seda kristlikult kannatama, kui tema esitajatele awalikult ajakirjanduses ning ministerlikkudes tsirkuläärides kõrwahoope jagatakse!

Koolinoorsugu peaks seda tänulikult wastu wõtma, kui tema organisatsioonid koolipolitsei walwe alla pannakse!

Koolinoorsugu peaks leppima ainult kroonu poolt soowitatud ja kiidetud skou-tismiga ning käsist ja jalust köidetud liitudega?

Ei mitte!

Koolinoorsoole seesama ühinemise-, koosoleku- ja sõnawabadus, mis Baueri erakonnalgi on!

Mitte õpetajad walwama koolinoorsoo liitu, waid õpilased oma esituse läbi osa wõtma pädagoogika nõukogudest!

Wäljaspool kooli ärgu olgu õpetajatel miskit walwe-õigust õpilaste üle!

See olgu ainult isa-ema määrata, mis õpilane tohib wäljaspool kooli!

Koolipapa.

Proletaarline noorsugu ja koolinoorsoo ideoloogia ehk „Uudismaa“ uus kurs.

Leppimatu klassi võitluse ja kodusõja ajajärgus seisab wastastikku kodanlus ja proletariaat, kodanline ja proletaarline noorsugu. Üheloop piirita küllus, lõpmata lõbu, lodewus, laiskus, liiderlikkus, wõim, wabadus, teadus, kunst ning arenemise wõimalus, kuid siiski kiratsemine ning waimuwaesus. Teisel pool ääretu willetsus, puudus, üleliigne kurnaw töö ehk töötus, nälg, orjus, kodanluse wõimu wägiwald ning walitsejate ja tööandjate, omawoli, pimedus, mustus ning ääretu waesus, mis ei wõimalda hoolitseda waimu arendamise eest, waid kehalik tarwidus sunnib igapäewasele leiwaraasukese orjamisele, et hoida alal elu.

Kuid siiski walitseb seal wõitluses wõrsunud ning karastatud waimu wärskus, raugemata ning ennastohwerdaw wõitlustung, mis kuulutab edu, kogu inimkonna tulewiku õnne ning üksiku isiku waba arenemise wõimalusi. See aastasadade pikkune orjusaeg ning klassi wõitluse õpetunnid ja kogemused, wäsimata töö ja töölise geniaalne waatlus kogu ühiskondliku elu arenemiskäiku ning tema ajaloolikku arenemist, tõi teadusliku sotsialismi põhjendaja K. Marksi otsusele, et kapitalistlik ühiskond, mis oma rüpes üles kaswatab proletariaadi, ühes sellega õnestab kapitalismi aluse.

Tänapäew seisab rind rinna wastas wana ühiskond — kodanlased, kapitalistid töolisteklassiga. Siin kurnataw, seal kurnaja. Töö ja kapitaali wõitluse ajajärk on wanale korrale heitlusajajärk elu ja surma peale, — töolisteklassile aga wõitlus poliitiliste ning majandusliste õiguste ning wabaduste, s. o. kommunistliku ilmakorra teostamise pärast.

Neljandat aastat kestab see wõitlus wõimu pärast kogu ilmas. Neli aastat on wõimul püsinud töolisteklass Wenemaal. Eesti töolisteklass on selle nelja aasta jooksul läbielanud mitmed walituste wahetused: Kerenski, Nõukogude, Seckendorfi ning Pätsi-Hellati-Pätsi päwi. Õpetunnid ning kogemused demokraatiast ning wabadusest ei ole mitte wäikesed. Iga tööline ning noorproletaarlane tunneb ja teab seda juudaste pettuse ning wale wiigilehte ja nimetab

seda wägiwallaks, wäewõimuks ning kodanluse wabaduseks.

Noorsoo liikumine on ka selle ajajärgu läbi elanud omas mitmekesisuses. Selle nelja aasta jooksul on Eesti noorsugu mitmed õpetunnid saanud. Proletaarlik noorsugu on sellest tarwilikud järeldused teinud. Tema teab, et Seckendorfi ning Einbundi ja Hellati wahel ei ole mitte mingisuguseid klassi wahesid. Kõik nad on eraomanduse ning kodanluse wäewõimu kaitsjad ja kindlustajad. Kodanluse ning wäikekodanluse wõsukesed kui ka osa arenematuid noorproletaarlasi ei tunne veel selle taguruse mädamülka haisu, mis liitu loomas Balti parunitega.

Waatleme selle noorsoo tegewuskawa ning tema uut kursi, mida nende häälekandja „Uudismaa“ uue aastakäigu algul enesele „pika oisimise järele wiimaks ometi“ ütleb leidnud olewat.

Möödaläinud ajajärk olewat olnud „kobamise aeg, kindla sihita, kindla ilma, kindla kujuta. Isegi wäljaanjad ja toimetajad ei teadwat muud kui, et nad pidawat kaasa mõjuma noorsoo waimliseks progressiks ja eneseharimiseks, kuid kuidas? mis sihis? sellest ei teata palju“. Edasi kurdetakse, et „kuigi iga aastakäigu algul mitmesuguseid muudatusi ette wõeti, kõigiti olude järele kohaneda katsuti, ometi kindlat jalgealust ei leitud, nagu seda ei leidnud ka kogu (?) meie noorsoo liikumine. Mitte wälised wormid polnud süüdi selles, waid sihtide udusus ja selgusetus, mis osalt tänisenigi weel püsib“. Kuid selle peale waatamata, on ka selle „kindlama ala“ juures „weel mitmesugused muudatused ja uued pettumused wõimalikud“.

Kuid siiski: „käesolewast peale tahab „Uudismaa“ olla: 1) Eesti radikaalse noorusideoloogia ja leegitsewa noorustahte wäljendajaks, 2) Eesti noorsoo ilukirjanduslikeks ja teaduslikeks katselawaks, 3) Eesti noorsoo organisatsioonide häälekandjaks. Ta katsub noorte ideist juhitud wanemate isikute kui ka arenenumate noorte eneste kirjutuste abil meie noorsoo idealismi, iseteadwust, protestiwaimu, omapärasust ja noorustunnet wiimase wõimaluseni aren-

dada, nende loomis- ja võitlusjõudu tõsta ning silmas pidades nende harrastust kõige häa ja ilusa vastu, sisendada neile võimalikult kõrgeid aateid, mis oleksid nende edasikihutajateks ja tüüriks kogu elutee kestes“.

See olewat „Uudismaa“ „uus, puhas, sirge, waba tee“, ühtlasi ka „kõigi tee, kõige tee päikese juure. Meie tee kuulub kõigile, kõigile kes tunnewad eneses noort jõudu ja tulist hinge. Meie kõrwaldame kõik wõimetud ja waenu õhutajad ning lõhume waleprohwetite teed, kes ei taha ühineda üheks wennaspereks ja püüawad lõhestada Inimest... ning purustame päälesummitud käsulauad, ettekirjutatud määrused ja wabaneme muistest parteide sildest“. Kui meie weel siia juurde lisame, et „poliitiliselt „Uudismaa“ endiselt erapooletuks jääb ning käsitab sellekohaseid küsimusi ainult nii palju, kui palju need on otsekohesest ühenduses noorsoo liikumisega“, siis saame sellesama nõutud ringi, mida Kaiser omas Tartu kõnes Saksa noorsoo (muidugi junkurlikust ning kodanlistest) liikumisest kõneles: „noorsoo liikumine on alaline muutmine, mitte teatava eesmärgi saawutamiseks, waid lihtsalt liikumine... Saksa noorsoo uuel elustiilil puudub kindel eesmärk, kuid neil on igatsus uue sisu järele, mis ilma wormita... Saksa noorsoo elustiil seisab selles, et loobuda sennistest riiete wormidest... kuued peawad olema ilma kraeta ja käiksed olgu hästi lühikesed, mütsi ei ole üldse tarwis, waid tuleb kanda pikki juukseid“ („Päewaleht“ nr. 333).

Niisugune ilma kindla eesmärgita ning wormita „lihtsalt liikumine“ peegeldub ka „Uudismaa“ uues kursis. Ehk küll E. J. tunneb, „kuis käsi läheb rusikaks, seisukord on traagiline“ ja et „on olemas waenlane, kes ei taha, et oleks meil oma waimlane pale — juhüid noorsugu waimualadelt kõrwale, kus pole tege- mißt mingi waimuga. Selle nimi on kodanlane“. Niipalju saab E. J. siiski praegusest poliitilisest seisukorrast aru, kui ta „Tarapiita“st“ loeb, et „ummiku on lükat waimlane kultuur. Nooruse käärivad mahlad juhüitakse waimu aladelt sporti. Waimlist palet ei ole ega taheta. Kultuuri all mõistetakse weel ainult koollipingi eest hoolitsemist. Halwat on tööliste liikumine“. Kuid siis satub E. J. jälle selle igawese ning kõikwõimsa lii-

kumise ning waimude paelu ja küsib: „Mis ja kes halwab tööliste liikumist —“. Wastus on talle selge: „ainult nende harimatus —, sest tugewat waimu ei saa keegi kõita“.

Meie wastame: Einbund. Kas Eesti noorproletaarlaste liikumist halwas nende harimatus? Nende ideaalidel ei puudunud mitte kindel eesmärk, nagu seda koolinoorsool ning „Uudismaa“l“. Nende waimlised juhüid ei olnud ka wähemad „geeniused“ ning „talendid“, kui „Uudismaa“ autorid, waid noorproletaarlased, kes oma majandusliku ning walmistusliku seisukoha tõttu sünnitawad ühe osa töölisteklassist, kes asusid järjekindlalt võitlusse oma kurnajate — kodanlusega, tööandjatega, waimupimestajate taewaliitliste õpetajatega ning kõigi wana ilmakorra toetajate ning kaitsjatega. Nad ei leppinud niisuguse segase ning tumeda mitte midagi ütleva loosungiga, nagu seda E. J. üles seab, hüüdes: „Maha kõik, mis austamist ära teeninud pole“.

Noorproletaarlased ei seo endid kunagi surnud loosungitega. Nemad seawad oma klassiseisukohale wastawad loosungid üles ja wõitlewad nende eest mitte ainult sõnas, waid ka teos. Nad ei ütle mitte, et nende tee on „Kõigi tee“, waid ütlevad, et meie tee on kõigi kurnatute ning rõhutute tee. Nad ei jää mitte erapooletuks siis, kui kurnajate ning spekulantide walitsus tema isa demokraatliku streigi- ning ühinemise-wabadust kitsendab, pannes türni tema klassi usaldusmehi ning esitajaid, kes wõitlewad oma elamistingimiste lahendamise ning uue ilmakorra teostamise pärast. Noorproletaarlane ei saa selles wõitluses erapooletuks jääda, sest isa-leiwakannika suurusest ning päwapalgast oleneb tema kõhuküsimus ning edasiõppimise ja arenemise wõimalus. Sel- lepärast wõtab noorproletaarlane ühes- täiskaswanud töölistega kõigist wõitlus- test osa.

Meie oleme nõus, et waja on „wõidelda kõigi nende pahede vastu, et noorusest kaswaksid tugewad tegu- ja tahtinimesed“. Kuid meie ütleme ette ära, et niisugune „uue, erapooletu, kõigi tee“ ning „uue kursi“ juures „Uudismaa“ kõigi oma sõnalise radikaalsusega jääb kobajaks sandiks elutänawal. Noorproletaarlased ei lepi kunagi ainult selle teadmisega, et neil oleks õhusrippuwad

ideaalid, waid nad wõtawad ka tegelikult osa rewolutsioonilisest wõitlusest uue kommunistliku ilmakorra teostamise eest.

Selles wõitluses areneb proletaarline noorsugu waimliselt ning poliitiliselt kaasa elades käesolewa ajajärgu ideedele ning tegelikult neid püüdes läbi wiia kõigi walgete taewa- ja maaliitlikkude

wõimumeeste wägiwalla ning wangikoo-
baste ja piinamise peale waatamata. Sel-
lest wõitlusest tuleb ta wõitjana wälja,
karastatud wõitluses, tugewad ning ener-
gilised tegu ja tahteinimesed — noorpro-
letaarlased — uue ilmakorra loojad,
sest tulewik on ainult proletaarlise kom-
munistliku noorsoo päralt.

Wõsa Willu.

Kodanlisest ning proletaarlisest kaswatuses- ja haridusest.

Juba maast madalast kaswab töölise-
laps sootuks teistes tingimustes kui ko-
danluse wõsud. Kui kodanlus oma las-
te kaswatuses eest hoolitseb, neid igapidi
hoiab ja hellitab, ei saa tööliselaps pea-
aegu mingit kaswatuset. Ta kaswab tihti
linna uulitsal ehk porisel küla tänawal,
sest et ta wanemad wäljas tööl on.

Kodanluse lastest hoiab wanemate
jõukus eemal kõik eluülespidamise mu-
red ja kehwise seotud wiltsused. Tööliselaps
aga tuwuneb juba warakult hädadega ja
peab juba päkapikkusena ise omale üles-
pidamist teenima. Sellega wõiks tööli-
selapses warakult tekkida arusaamine
klassiwahekordadest. Elu ise istu-
tab lapse hingesse seda arusaamist.
Aga kodanline kool, kuhu töölisnoor-
sugu on sunnitud astuma, tumestab se-
da arusaamist.

Kodanlus õpetab, et tõsine haridus
pidada wõõras olema poliitikale. See
õpetus on niisama läbi ja läbi wariseer-
lik kui kodanlus ise oma iseloomu poo-
lest. Töölisnoorsoole keelatud poliitikat
ajab kodanlus koolis igal sammul. Ko-
danlus püüab töölisnoorsugu täita oma
waimuga, teda ustawaks isamaa armas-
tajaks ja maksu korra austajaks kas-
watada, ühtlasi teda wõõraks ja waenu-
likukski teha oma klassihuwide wastu.
Selles sihis awaldata kodanlus surwet
noorsoo peale mitte ainult kooli läbi,
waid tal on selleks weel kümned teised
abinõud käepärast, nagu raamatud,
kunst, kirik, ajakirjandus, mitmesugus-
ed noorsoo ühingud, nagu skoutid,
noorsepad jne. Aga see on, mis tööli-
selapse sõnakuulelikuks orjaks kas-
watab.

Meie ei lase endale prügi silma aja-
da kodanluse apostlite poolt, kes manit-
sewad: ärge rüwetage noorte hinge

poliitilises wõitluses. Hiljaks olete jää-
nud oma hoiatusega. Meie hing on
rüwetatud teie eneste poolt, kui tärkas-
meis arusaamine, et ühede päralt on kõik
warandused maailmas ja igasugused
eesõigused, teiste päralt aga ainult nälj
ja wiltsus. Sest niikaua kui walitse-
mas kapitalistiline kord, niikaua kui ko-
danlus kurnab töörahvast ja juhhib oma
huwide kohaselt noorsoo kaswatuset ja
haridust, takistades tööliselaste isiku wa-
bat arenemist, sennikaua tuleb meil selle
wastu seada töölisnoorsoo kaswamine
iseseiswale poliitilisele wõitlusele, et ta
saaks otsuswõimuliseks proletaarlise pe-
re liikmeks.

Nii kaua kui kestab rõhutud ja kur-
natud klassi wõitlus inimwäärilise elu-
ülespidamise eest, on mõttetu ja kahju-
lik kodanluse poolt kiidetud erapooletu
kaswatuses aade. Töölisnoorsugu kas-
wagu tõsiseks sotsialistilise korra eest
wõitlejaks, wõitlejaks idee eest, mille
mitte midagi ühist ei oleks kodanluse
õpetusega, mis eluga wastolus on. So-
tsialistiline õpetus on tekkinud kapitalist-
lise korra wastoludest. Ta ülesanne on
kaotada seda häda ja wiltsust, mis ka-
pitalism töörahwale toob. Kapitalism
on toonud klassiwõitluse ja wihawaenu.
Sotsialism häwitab selle klassiwõitluse
ja toob rahu ning ühesugused elutingi-
tingimused kõigile.

Sellepärast ei lase meie noored rõhu-
tute ja kurnatute perest endid pimestada
kodanluse ilusatest sõnadest. Saagem
oma klassihuwide kindlateks kaitsjateks.
Kaswagem ja arenegem tõsisteks ja jul-
geteks wõitlejateks oma klassi eesmärgi
eest töörahwa lõpulikult wabastami-
seks kapitalismi ikke alt.

S. Waik.

Töölisnoorsugu ja kõlblised ideaalid.

Noorsoo kõlblisest, eetilisest kaswatuses kõnelelda on nüüd jälle wiisiks igal kodanlisel joomaril ja priiskajal. Noorsugu „õigele“ teele juhutama kutsutud tunneb ennast iga isamaalise ajakirjanduse sulane, kui ta öösiselt kolamiselt pillilööwate kõrwadega toimetustlaua taha ilmub. Ja neile kroonumoraali jutlustajatele ahwib järele noor kodanlane kooliõpilase kitlis wõi skouti kuukepükstes, asjast suu täis wõttes, millest aastat 15—16 tagasi Tõnisson üldise naeru ja pilgete all elutut ebajumalat wälja püüdis tahuda ja mida tolleaegsed kõremeelsed ning nüüdsed kristlikud koolipapad ja „ilmalikud“ seltskonnatoed kas ristas kätega ehk üpris tõsiste nägudega kuulatawad.

Haledustunne kipub waldama, kui kuuled niisugust arutamist noorsoo „kõlblistest ideaalidest“ ja samal ajal leiad noorte „Uudismaast“ otsekoheste tunnistuse, et „meie noorsooliikumisel pole ometi kindlat jalgealust“, et „madalale on wajunud ülistet nooruse lipp“ ja et „enneaegses wanamehelikkuses“ suurendatakse endi tühjust demonstreeRIDES üldist hädakisa“. Jah, kodanlised noored, teie olete samasugused sündinud raugad, samasugused teguwõimetud tudikesed, nagu see kord, mida te truult teenida tahate! Mis ideaali wõib olla inimesel, kelle peatsis seisab kondikere wikatiga? On ta usklik, siis see, kuidas pääseda takistamata mööda Peetrusest; kui uskmatu -- kuidas kiiremalt wabaneda waludest; nii ühel kui teisel korral on tal ükskõiksus, paratamatu huwi puudus misse elu päewaküsimuste ja kawatsuste wastu.

Kapitalistlik kord on oma tee ära käinud. Tema ja ta mammonast üleskeeratud sulased wõiwad wehkida ainult kõige wana kaitseks. Nad teewad seda ilma mingi ideelise aluseta. Pere-meese wõitleb oma majandusliste huwide eest, tema „ideelised“ abilised — aja- ning muud „kirjanikud“ — teeniwad leiba õigustamise „ideede“ kaitsmisega. See on sagedasti ülespidamise teenimise mõttes üsna kena asi. Ta kindlustab wõimaluse seltskonnas saterkuube kanda ja elumõnususit maitsta, ta ei jäta nälga truu teenri perekonda, mis tihti nii mitmeharaline on.

Aga suur osa noorsoost ei lepi sellega. Noorele, kes pole weel seotud sadade leiwateenimise- ja seltskonna wiisipäralikkusele wastawate kõidikute-ga, on omane otsida: ta ei lepi wana-ga, ta tahab kõik teistsugusena näha, kui on praegu. Ta tahab oma ümbrust näha paremana.

Kuid kodanline noorsugu ei saa ega wõigi aru saada, et ta oma kuklatagust ilma peegliteta silmitseda ihkab. Tema-le on ümberlökkamatu tõde, et praegune kord ainus õige ja wõimalik on. Ta on maast-madalast selle lasknud endale pähe tuupida, et kurjast on see rusikas, kes makswa korra wastu üles tõuseb. Ja samal ajal ometi protesteerib terasema noore mõistus selle wastu, mida ta iga sammu peal näeb.

Ta pöördub jälkusega kõrwale, kui joobnut silmab, ning manitseb ennast ja oma „kaaswõitlejaid“ olla kaine ja karsk. Aga ta ei taipa, et see riigikord, millest paremat ta ei tunne ega ette kujutada ei oska, iga täiskaswanu kohta aastas mitu head liitrit porujommi walmistab, mis kolmweerand osale rahwast on sama awatiew, kui Eedeni õun Ee-wale ja Aadamiale.

Kodanline noor tahaks näha, et pere-meese ja tööline waikses üksmeeles elaksid ja palgawõitlus nende wahekordi ei teeks terawaks. Aga ta ei jaksa aru saada, et hunt ainult siis ei nori tüli lambaga, kui selle ärasöömine mitte keelatud pole.

Unistaw noor näeks idüllilist karjast muigawa näo ja wallatute hüpetega, aga talle ei tule meelegi — ta pole mitte olnud närudesse topitud karjakoeraks hallparuni juures, — et niisuguse meele-olu juures tükk wõileiba, puhas pesu ja hääsimagatud õõ suurt osa mängiwad, kuna need aga mitte sugugi peremehe karjasepalkamise tingimustesse ei taha käia.

Igatsetud, ettekujutatud õhuloss lillipeenrate ning päikesepaistega ja tege-lik elu oma lumeärtsaka ning poriga — see on wastolu, mida niisugune noor tabab iga astme juures. Ja pääsetee? Wäljawaade? Seda ei ole. Oo, ta otsib! Missugune „Uudismaa“ toimetus ei otsiks! Aga see otsimine on — paremalt ja pahemalt poolt kuklataha wah-timine. „Wõitlus“ parema tulewiku eest

muutub ilmotsatuks arutamiseks kodanlase korra kõlblusest ja — „revolutsiooniks“ üpsiloonide ja ü-de wallas! See kestab senni, kuni noor on saanud niisamasuguseks olewa korra diploomiga wõi diploomita kubjaks, nagu ta eelkäijadki.

Töölisnoorsoole, kes klassiteadwusele jõudnud, on wõõras niisugune sihitu ümberkolamine. Noor proletaarlane ei lähe taewast pilwi alla tirima. Tal ei ole teistsuguseid ideaale, kui on kogu töölisklassil. See „ideaal“ on wäga proosaalik, lihtne, maine: Muuta maa pealne töörahwa pörgu maa pealseks paradiisiks!

Tööliklassil on oma wõitluseesmärk. See annab taile jõudu ja kannatust kõige rängemaid tagakiusamisi ära kanda ning ikka edasi tungida. Kui Eesti kodanlus kõneleb „uue kodu“ ehitamisest, siis on see tõepoolest aastasada jooksul äräpehastanud kurnamisaparaadi sünnitamine eestilises rüüs. See on hoone kindlustamine, mille seinad ikka enam pragusid ja lõhesid näitawad, mille seest iga aateline noor põgeneda tahaks. Töölisel on tõesti silmade ees uus ehitus, mille ennenägematutes ruumides wendlus ja üksmeel walitseks, sest et seal kurnajad ja kurnatud puuduwad.

Töölisnoorsugu peab oma wanemaid seltsimehi selle uue hoone ehitamise platsi käetewõitmises aitama, et siis ühes wanadega ehituse ülestegemisele asuda. Kuid see ei tähenda, et töölisnoorsool mingisugust oma liikumist olla ei wõi. Töölisnoorsoo liikumine on üks haru üldisest töölisliikumisest. Noorsugu pole mitte ainult tagawarawägi, waid nii ütelda nekrutid, kes sõjariista tarwitama õpiwad, mis wastab ajale. Noored proletaarlased on igas töölisliikumises rewolutsioonilise tiiw. Kus wanad kipuwad kättewõidetud seisukohtadel peatama jääma, seal tungiwad noored raugematuse julguses edasi.

Töölisnoorsoo ülesanne on kõigepealt wanade wõitluseesmärgiga ja -wiisiga tuwuneda ja siis ükskord küpseks saades sennist wõitlustehnikat täiendada, kõige kogemuste põhjal sõjawägi luua, mis oleks wõitluswõimulisem endisest.

Siin ei saa olla noortel teistsugust kõlblust (eetikat) kui on kogu töölisklassil. Töölisklass ei tunne moraali, mis

ei oleneks olewatest wahekordadest. Igal klassil on oma kõlblus. Kapitalistises korras jumaldatakse iga rahakuningat, Nõukogude Wenemaal on see nimi sõimusõna. Kapitalist peab oma kõige suuremaks „seaduslikus“ õiguseks“ töölisele 150 marka päewas maksta, kuna see talle 300 marga eest saadusi wainistab; tööline nimetab seda kurnamiseks.

Noor proletaarlane tunnistab loomulikult oma klassi kõlblust, kombeid. Wahe on siin see, et noorsugu jällegi eel sammut wanade eelarwamiste ja ajastjäänud kõlbliste waadete kõrwalheitmises. Näituseks meicaja töölisnoorsoole on otse enesestmõistetaw, et kellade helistamine ja wiina ning saia wõtmine wägewale maa ja taewa loojale niisama näo järele on, nagu raadiotelefon Jeesuse kõikwõimisele, kes ühest Kaanani linnast pidi teise reisima, et oma armuõpetust kuulutada. Noorsugu heidab abieluastumise papi õnnistawate kurnajakäte all kergelt kõrwale, kuna kõigi maade tööliste suurem osa on oma naisega jumala nimel paari pandud.

Kodanline noorsugu otsib kõlblist mõõdupuud ja juhtnööri, mis ta aateli-seks ja heaks teeks lõukoerte mõrgawas laagris. Missugune on töölisklassil ja ta noorsool see kõibline asusõna?

See on juba mõni aastakümme wana ja igale proletaarlasele nii tuntud ja enesest arusaadaw:

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Ja selles käsusõnas peitub kaks peamõistet:

Üks tööline kõigi, kõik ühe eest!

Ning teine, mis mitte pole vähem esimesest:

Leppimatu waem klassi-wastase-sinu ja su wendade ning õdede kurnaja wastu!

See käsusõna ei tee küll ei wana ega noort töölise paremaks, kui on need olud, milledes ta elab.

Aga see on — proletaarline algseadus ja kõlblus wõitluses uue korra eest, kus ei ole hunti, sest, et sel kihwad murtud ja küüned käppadest wälja kistud on, ning kus puudub lamma, kuna enam tema pügaajat pole.

I. Haamer.

Miks oleme me kiriku vastu?

Jah, miks? Eks ole noored proletariatsed need, kes võitlevad nõndanimetatud südametunnistuse vabaduse eest? Eks ole meie selle vastu, et kõiki ühtewiisi mõtlema sunnitakse, et noorsoole wägise nii- ehk teistsugust ilmawaadet külge poogitakse? Mis tohib meil olla selle vastu, kui keegi tunneb tarwidust kõrgema olewuse järele, kui ta selle kõigekõrgema kehastust näeb läikiwas papipales ning rahustust leiab põlwitamises ristilöödud muinasloolise ilmaparandaja kuju ees?

Aga kui hobune kokkub jalgrattasõitjat nähes, mis teeb siis inimene? Wiib ta selle imeasja juure, laseb ninaga haista ja mokaadega puutada, kunni selgeks saab, et siin on tegemist elutu mehanismiga, mis ise kellelegi otsa ei jookse, ning kahejalgselga, keda hobune ammu ju oma turjal on kandma harjunud. Kui laps kardab pimedat nurka, eks pea me siis temale selgeks tegema, et seal mitte koll ega kodukäija ei peitu, waid harilik wari, mis kohe kaob, niipea kui sinna walguskiire juhime?

Niisama ei saa me mitte ükskõiksed olla, kui suur osa proletariatsed ja tööliklassile lähenewatest kihtidest lootust paneb — mitte oma käewarre peale, waid võimust abi otsib, mis olewat igalpool, mida aga keegi weel ei oma silmadega näinud, ei oma ninaga haistnud ega oma ihuga tunnud pole ning millest ükski mõistus pole jaksanud aru saada. Me ei taha mitte wägise keelda kooskaimist kõrgete tornide all, mis näitawat üles jumala eluaseme poole, keelda kellade helistamist selle auks, kes wist pühapäewa hommikuti magab nii raske unega pärast rasket nädalalööd, et ei wirgu ega tule ilma lokkuloomiseta alla oma truude sulaste juure õigel ajal. Aga me peame oma kohuseks walgust heita tumedate jumalatemplite müüride wahela, kus wiletsate ja puudustkannatajate waewast lihawaksnuumatud käsi ristimärgiga õnnistust jagab ning maapealset kurnamist, wägivalda ja ülekohut sisse wõiab taewaliku salwiga.

„Õige“ ristiinimine nimetab ebausuks seda, kui keegi tulewikusündmusi otsib peopesast wõi kaartidest, waimusid „näeb“ ehk soolapuhujaid usub. Meie peame samasuguseks ebausuks hingede

ülestdõusmist wiimsel päewal, nagu seda wiimast päewagi. Meie meelest ei ole wahet, kas keegi nikerdab jumala oma näo järele puust wõi kujutab teda niisugusena ilma puukujuta, wahel on see wast, et esimese jumala wõib selle sama maa vastu puruks lüüa, mille see jumal loonud olewat, kuna teise omaga sedagi teha ei saa, sest et teda sekski otstarbeks kusagilt kätte ei leia.

Noortele ristiinimestele, kes peawad teisi inimesi paremateks ristiinimesteks tegema, kui nad ise on, õpetatakse nõndanimetatud jumalateadust ehk teoloogiat. Meie peame seda e b a t e a d u s e k s. Sest ta ei tõene mitte mõistuse ja kogemuste, katsete peal, waid tema aluseks on piibel ja laboratooriumiks ning uurimiskabinetiks metafüüsistide, peastwõetud targutuste kuhjad. Kuigi väga lõbus ja õpetlik on lugeda iga kenat muinasjuttu ja sealhulgas ka piibelt, kuigi väga terawmeelselt wõib waielda, kas nelasilmasse kolm miljoni ehk kaks miljardi inglit mahub, ometi on piibli jumalikkus niisama suur kui seesuguse waieluse teaduslikkus.

Kristliku ebaususe ja pastorite ebaeaduse vastu pole me mitte ainult sellepärast, et niisugune ilmawaade praeguse aja tehnika kõrwale kõlbab nagu puuäke traktoriga wõistlemata. Meid huwitab küll wahel see, kas kodanlus maha sureb jumalasõnatrööstiga ehk ilma selleta. Kuid töörahwale, eestkätt ta noorsoole, on jumalariik ja selle maapealne esitus — kirik kogu piiskoppide, praostide, pappide ning kõstritega — kamitsaks, mis edasilikumist takistab.

Kirik on tööriistaks kurnajate käes, mille abil töölist kutsutakse ülemate ja walitsejate sõna kuulma, maapealsetest elumõnudest lahkuma ning kogu tähelepanu pöörama tulewa elu peale taewariigis. See on sihilik wõitlus töörahwa vastu, mida peawad kantslist papid waga näo ja kokkupandud kätega. See on sihilik maksu kapitalistliku korra toetamine, kui papid oma kogudusi manitsewad üksmeelele ja samal ajal ise lähewad ühes killas mõisnikkude, wabrikantide ja hallparunitega, kes seda üksmeelt seletawad nõnda, et sulane ei tohi vastu haukuda, kui peremees kõneleb.

Töörahwad ei suuda ülewal pidada oma ühisuste majasid, ei jaksa wälja anda kirjandust, mis tema olukorra parandamise eest wõitleb. Aga ometi peawad tema weeringud ülewal papid ja köstrid, nende häärberid ning ruumikad elumajad, kirikherrade teenrid ja sõiduhobused.

Proletaarlane ei leia aega, et minna oma ühisuse koosolekule, wõi kuulata ettelugemist oma klassiwendade poolt. Aga tal jääkub aega pühapäewal kirikus käia, „pühakirja“ lugeda.

Meie wõitlus kiriku vastu ei ole sellepärast mitte ainult wõitlus keskaja pimeduse vastu, waid see on üks osa klassiwõitlusest, see on ühelaasi wõitlus kodanluse kõlbluse ja töörahwasse istutatud eelarwamiste vastu. Meie aja teadus ja tehnika — inimese arenemise tundmine ja telegraf, täheteadus ning

Röntgeni kiired, pisielukate ülesleidmine ja lõikuskunst — teewad naeruks jumala, kellest wägewamat ei tunnud aeg, mil ta tekkis, kuid kel isegi polnud mitte — telefoni, waid pidi saatma suusõnalisi käskjalgu — inglid, kui ta oma sulastele midagi tahtis ütelda. —

Eestkätt töölisnoorsugu lahti kiskuda selle ebajumala ja ebateaduse käest, talle kätte näidata õige „jumal“ ja õige teadus — juhatada teda inimese mõistuse ja katsete ning uurimise peal põhjewa teaduse juure ning siis neid teadmisi tarwitada selleks, et uut paremat ühiskonda üles ehitada — see on meie ajalooline ülesanne. Sellepärast wõitleme kiriku vastu. Sellepärast kutsume kõiki noori ühinema ka selles wäärtuste ümberhindamises ja ebakujude kukutamises.

Noorena usklik olnud vana.

Bauer-Annussoni sohilastest wõi kukepükstes sõjakukkedest, admiraali traatnukkudest ja indiaani trummist.

Kunas sündisid pühal Maarjamaal skoudid?

Nad ise tahawad sündinud olla aastal 1917 peale Kristuse sündimist. Nii olen seda kusagil lugenud.

Aga sel ajaloolisel aastal ei olnud weel mitte rikast Ameerika onu ja teisi noore suurtükiliha kunnisid. Seepärast tuleb wõtta kindla ajaloolise faktina: tol aastal olid skoudid alles püksata. Ja sellepärast ei olnud neid siis mitte kusagil näha. Alles kui kukepüksid tulid, ilmus awalikkusse skout.

Ah, siis k u k e p ü k s i s t sündiski skout?

No, ei!

Kukepüksis wõib küll nii mõndagi sündida, aga kukepüks ise ei sünnita mitte midagi. Mis oleks Ameerika onu sellest saanud, kui ta aastal 1917 oleks Tallinna saatnud laewalaadungi kukepükse?! Kas oleksid need paraade teinud punase lipu all? Wõi oleksid nad käinud „Kiire“ toimetusele kassikontserte tegemas? Punase lipu all on alati ka ilma kukepüksteta läbi saadud. Kontserti ei oleks siis aga „Kiire-maja“ ette isegi täispükste eest ükski pursuikene kassi nootide järel andma

läinud. Töölise rusikas ei olnud siis weel demokraatliste wabaduste põhiseadusesse mähitud mitte...

Skout ei sündinud Eestis mitte kukepükstest ja see oleks tükk wõitlust wesküübadega, kui oda nende pükste vastu juhtida.

Palun uskuda, et ka p ü h a J ü r i skoutide isa ei ole! Mitte, et püha Jüri rongaisa oleks, kes oma lapsi ei tunnistata. Üks madu sai küll tapetud püha Jüri käe läbi. Aga ega sellepärast weel iga madutapja kohe püha Jüri wõsuke ole! Seda loogikat wääramataks pidades, ongi meie rahwasuu skoute ristunud püha Jüri kutsikateks, aga — poegadeks teps mitte! Ja pealegi pole weel keski näinud, et Eesti skoutide malewa oleks ühe nimetamiswäärilise mao wõidukalt ära tapnud. „Noorsepp“ on tänini ainult kärbeste tapmisele üles kutsunud ja sedagi nimetatakse mainitud üleskutses kärbse „pyydmiseks“.

Siis on skoutidel weel kolmas asi — walge liilia, seda kästakse skoutide embleemiks (midagi wapi taolist asja on see) pidada kui puhtuse ja ilmsüütuse märki. Ent peale neitsi Maria ei ole ükski puhtus ega ilmsüütus enam

redagi ilmale toonud. Jäi see esimene viimseks. . .

Kes on siis skoutide isa Eestis? Isa leidmiseks on vaja tarvitada sedasama meetodi, mida tarvitas Salomon õige ema leidmiseks. Mõõk skoutismi pea kohale ja — kes kisa tõstab, see on isa.

Kes tõstis hädakisa, kui Koolinoorsoo Keskliidu kongress Wiljandis skoutismi hukka mõistis? Haridusminister Bauer tõstis tsirkuläärselt kisa ja jumalakartmata koolimehe „Waba Maast“ kajas see juba vastu enne veel, kui Bauer sai suu lahti teha. Kas saavad need mehed olla skoutismi isaks, oli ju see malewa enne, kui herra Bauer ja isand Annusson ministri ametisse läksid? Ei tähenda midagi: Skoutism on pojana nagu riigiwanema maja või riigikogu esimehe mööbel. Kes selle ameti peal on, see on ka elanikuks. Waid Salomoni meetod on wäärinata õige: Bauer täewaliidust ja „Waba Maa“ Annussoni erakonnast tõstsid kisa. Kõige mustemast koolimehest kõige (?) radikaalsemani ulatab skoutismi isade riivi.

Kas on see juhuslik? Mis ühendab selles — nagu — kultuurküsimeses taewaliitu tööerakonnaga? „Waba Maa“ heitis Rikandile (!) ja Hünersonile (!!) ette, et need militaristlikkust eitades Wiljandis püüdsid skoutismi kaitssta. Siis on koolipapade pahem tiib sõjakam taewaliideritest? Oh, ärgem katsugemgi mõõta! Peale „wõidurikast“ sõda „suure“ Wenemaa vastu ei saa enam mõõta, kesse suurem ja kesse wäiksem sõjakukk on, na printsiipiaalselt wähe-malt.

Waid kõik peab minema trummipõrinal, kukk kuke kannul, kas wõi puust mängupüss, aga tingimata püss õlal ja kõik wabariigi admiraalid olgu omas ühes isikus terwelt platsis. Ja sürtsugu „Porilaste marss“!

Siis on kohe süda kergem igal wärskel aktsionääril, ex-importööril ja „meie daamidil“. Pidud wõib muretalt edasi kesta. . . Kas ikka?

Kuid lähme järjekorras edasi.

Kuhu?

Isade juurest poegade juure.

Ja nimelt trummi juure.

Pea tunnistama — olen lugenud „Noorseppa“ kaanest kaaneni.

Ning pean veel kord tunnistama — mu peale awaldas kõige suuremat muljet jutuke „Indiaani Trummi“. Ise lihtne juukene. Keegi wanamees õnes-nestab puupaku, tõmbab sellele naha peale ja — põriseb, mis kole!

Selles lihtsas jutukese on nagu terve skoutide malewa ajaloo tuum. Wõetakse inimeselaps ja ta aju ning waim tehakse seest õõnsaks — topitakse õõnsaid lõõksõnu täis ja kogu see „malewa“ põriseb, mis kole, nagu mõni eht indiaani trumm. Marsib ja jälle marsib ning on komando peale wasikawaimustuse olengus.

Ja sõbrad-ohwitserid tutwustawad teda nagu möödaminnes kroonupüssi mehhanismiga. Leitnandid ja admiraalid näitawad talle natuke suurtüki luku siseseadet ja — kuidas pauku teha, nii et — mürtsub kõrwlukustawalt. Jne.

Just kui mõnes kriminaal-romaanis wõi kriminaalsel kinofilmil, kus peenemast seltskonnast mõrtsukas ohwile selle kõige lahkema naeratusega karikasse kihwti walab ehk kõri mahta löikab.

Sest — mida on siis kõik need harjutused muud kui mitte sõjaõppus?

Agas siin ei tooda mitte sõjatrummi wälja, waid — ilmsüta „indiaani trumm“, mis wõib põriseda ka pulmas, aga põriseb lõpuks w e r e p u l m a s, kuhu scout, wõib olla, esimesna saadetakse, nagu kolme aasta eest õpilaste-pataljonid sinna esimestena saadeti.

Oo, need sõnad, mis skoutismi käsu-laual kirjutatud, on nii kõrged ja ülen-dawad. Me ei wõi aga unustada, et ka maailma jagamise sõda peeti wäga kõrgete aadete nimel. Nüüd mõõdetakse neid aateid ruutwerstade ja markadega, mis Saksamaalt wõetud ja wõetakse.

Scout peab olema „alati walmis“ ai-tama oma kaaskodanikku, scout ei tohi olla omakasupüüdlik. See on moodsas keeles wana ristiusu-õpetus. Ent töö-rahwale ei ole see siin maa peal muud annud peale ohakate, mis Aadama käs-kija tema põllule külwas.

Ei pea olema omakasupüüdlik? Mil-le peale on siis rajatud kogu kapitalist-lik ühiskond? Kas ei ole kõik skou-tismi isad, waderid ja kaswatajad „wa-ba eraalgatuse“ ja „waba wõistluse“ mehed? John Pitka läheb oma ärikon-torist otse Harju noorseppade peakor-terisse noori manitsema: ärgu nad kaswagu omakasupüüdjatena! Kas see

ei ole nagu armukese kaisust tulnud mees, kes kodus seaduslikule naisele peab waimustatult kõnesid abielulisest truudusest! Kus on selle silmakirjalikkuse äär?

Ja — kaaskodaniku aitamine. Iga äri püüab oma kaaskodanikku ärimeest maha ratsutada, aga mitte aidata. Kus on waba wõistluse ühiskonnas kaaskodaniku aitamine? Praegu walitsewad klasid on awalikult ja ametlikult ümber lükanud parunite wana wagajutu, nagu oleksid need Eesri rahwast aidanud, aga mitte koorinud. Niisama ja — weel kindlamalt tõrjume meie tagasi, nagu oleks see aitamine, kui kurnaja kapitalist palgatöölise üdi imeb.

Kroonu skoutismil on ka kroonu muraal. See on silmakirjalik oma põhilusteni. Nende seltskond ja nende ühiskondlik kord on kisendawas wastuolus nende õpetuse ilusate sõnadega. Ja mida ilusamini need sõnad woolitud, seda suuremaks süüdistuseks on see käsu-laud tema kirjutajatele ning kuulutajatele.

Kas teie — õpetajad — teete ise nii, nagu te skoute teha käsete?

Selles küsimuses on ühtlasi terwe süüdistusakt walitsewa ühiskonna ja tema waleikkuse wastu ja ka ilmtingimata hukkamõistmine.

Kõik kõrged põhimõtted muutuwad skoutismi waimliste juhtide näppude wahel tolmuks. Kaaskodaniku aitamise loosungist saab tegelikult mõne preilikese toetamine, kui see komistab kõnniteel. Aga ka — ainult preilikese ja mitte „tüdruku“ toetamine. Omakaspüüdlikkusest loobumine on neil tegelikult armuanni andmine kerjusele, kui kukkur just kõhn ei juhtu olema.

Skoutism on sõjakukkede kaswatamine. Skoutism on truualamluse istutamine noortesse. Skoutism on eelkool täielikule silmakirjalikkusele eraelus. Skoutism on paremal korral tõusikute poegade-tütarde matsiliku tõpluse wiilimine parkett-põranda ja salongi tarbeks.

Püha Jüri ja tema madu keeraksid hauas kolm korda ringi, kui püha Jüri silmad näha saaksid neid oma kutsikaid. Wõi on herra Baueril ehk Annussonil andmeid, et wanaaegsed pühadmehed samasugused silmakirjateenrid olid kui meieaja taewaliiderid ja ateistid?

Ma arwan, nad olid väga otsekohe- sed mehed ja tooksid meieaja skoutismi isade wastu sellesama piitsa platsi, mida Naatsareti puusepa poeg Jeruusalemma templis wibutas.

Elagu noorte proletaarlaste malewa, mille lipukirjal töolisteklassi wabastamine!

Koolipapa.

Miks ja kui kaua on kodanline ja proletaariline noorsugu waenuleerides?

Et proletaarline ja kodanline noorsugu klassiwaenlased ei oleks, seda võib ainult see hunt lambanahas rääkida, kellele töolistelaste hingepüüdmine kas elukutseks või spordiks on. Ent säherdusi „lastelepitajaid“ pole wähe meie noores wabariigis!

Üks teise wõidu asutatakse kirjuwäwilisi noorte ühinguid, liite ja malewaid, et ometi kord kõiki noori teine teise kaela riputada, neile „noorsoo ühine tee“ jalge alla panna, nad isamaa-armastust täis puhuda ja nad siis karjas tormijooksule panna „ühise eesmärgi“ — tühja tuule ja sõnawalingute poole, kust ühed paksude pungadega täiskaswanute ritta lähewad, suur enamus aga peetud kerjustena tagasi tuleb.

Kawalamalt kui kõik muu hingepüüd- jate tsunft talitab sotside partei, asutades sotsialistlikku noorsoo liitu, kus nad töölisnoorsoost koduelewandikesi kaswatada tahawad kodanlusele, sest wanad „äraproowitud“ koduelewandid on juba läbi põlenud, teistel jälle kulub aeg äritegemiseks. Aga töölisnoorsugu ei lase ennast Hellati perest petta, waid saab kauakaewajaks kodanluse abiwaimudele niisama kui kodanluselegi.

Töolistelastest võib ennast „sõbrali- kus“ seltskonnas tunda ainult see, kes kodanlise noorsoo ühingu olles waimustud on sellest, et need „lahked“ noor- herrad ja preilid teda „omasuguseks“ peawad. Just nagu pimedada peaga täiskaswanud töölinegi ennast pahatihhi nagu

kõrwust tõstetud tunneb, kui herra wõi proua armulikult küsib: Noh, Jaak, kuidas su käsi käib ka!

Teised jälle usuwad, et rikas ja ülem on jumalast pandud ja — ega rikas süüdi pole, kui ma waene olen ja tööd pean tegema. See usub siis, et ka temagi ilma kurnamata wõib haljale oksale tõusta. Ja ta peab seda päris heaks wahekorraks, kui ta selle au osaliseks saab, et tohib küürutades kõrge saksa liha-wat kätt suudelda.

Meie — klassiteadlikud noored proletaarlased aga täname selle kahtlase au eest, et kurnajateklassi noorsooga ühe teelaua taga istuda! Istuge üksi seal, wiksitud noorsandid! Me lepime ka katmata lauaga, et aga teie seltskonnast pääseda, mis läigib, aga ka kumiseb, nagu wask.

Mida on meil teilt õppida, kas peeneid seltskondlisi kombeid? See on ka teie kohta öeldud: Teie, wariseerid, teete küll wäljastpidi waagna ja karika pühaks, aga seestpidi olete teie täis riisumist ja tigidust (Luuka ewang. 11, 39).

See waade, et „meie“ demokraatiline wabariik oleme ja et „meie“ kui waba rahwa noorsoo teed ühised olgu kõigil, — see waade on hoopis wildak. Sest waba on kodanlusel töörahwa kurnamine kõige laiemates piirides. Ja tööline on demokraatiast — üheõiguslusest nii waba, et kõige vähemagi katse juures neid piirisid laiendada, mis talle pandud, ta ruutsüllalise seintewahega piiratakse.

Kodanlisel noorsool ei ole mitte ainult ta wanemate jõukus. Waid kõik wabadused, isegi wabariigi sõjalaewad, wintpüssid, admiraalid ja kindralid on kodanlisel noorsool tarwitada.

Kui aga tööliselapsed tahaksid endile asutada ringmängude platsi — ainult, siis — wõtku nad, kust saawad, see raha, et osta ahnelt omanikult miljoni eest mõni lapike maad. Ei ole Einbundi keerubi kaheteralist tulist mõõka wajagi wabaduse maitsmise paradiisi wärawatele. Juba pühast eraomanduseõigusest on küllalt, et tublisti piirata proletaarlise noorsoo wabadusi. Aga sellele tuleb veel lisaks meie ühingute sulgumine. Ja edasi — keelud, et kooliõpilased ei tohi osa wõtta ühingutest, millel taewaliidu õnnistust pole.

Sellest wõib näha, kui sügaw on waenukuristik kodanluse ja töölisnoorwahel.

Ent noorusel on kõrged aated! Noorus on teelahkmel seismine, kus eesmärki walitakse. Kas meil ei ole asja loota, et kodanline noorsugu omale õige sihi walib? Mis oleks selles wõimatut?

Waat, sellepolest on kodanlus oma ühiskonnaga kui nõlutud ringis ja kodanline noorsugu kui oraw puurirattas! Sellest ringist üle kodanline noorsugu ulatada ei wõi. Piirini jõudes pörkab ta ikka jälle tagasi. Ajalugu on selle klassi surmale mõistnud. Sest tal ei ole muud kui ainult kurnamine südame peal. Kui kodanlus wereimemise ringist wälja pääseks, siis ei oleks ta enam kodanlus. Aga mida enam kodanluse kukur paisub, seda tugewamaks kasvab tööliste klass ja saab kurnajateklassi hauakaewajaks. Ei saa ükski klass enesetapjaks. Ja kodanlusel ei ole sellepärast oma lapsele muud kõrgemat paleust anda kui rahapung ning õpetussõnad: kasvata seda!

Kas kasvatab kool noori teises waimus? Seal ülistatakse kodanlist kurnamiskorda. Maksew kord maalitakse nii liilaks, et tööliselaps koju tulles end arwab und nägema, kui ta ces leiab kartulikoores ja ämblikuwõrgud.

Kodanluse wõsu elab maapealses paradiisis, selle tugisambad seisawad töörahwa turjal.

Ja sennikaua, kui see nii on, seisab proletaarline noorsugu waenuleeris kodanlise noorsooga. Kui see aga enam nii ei ole, — kui kodanlus on wõidetud ja klassiwahed kaotatud, alles siis on lõpp ka waenul ühiskonnas.

Siis on iga rahwa noorsool ühised eesmärgid ja ühine tee. Siis oleme meie inimkonna lapsed, aga mitte kahe weriwaenulise klassi lapsed. Siis on meil kõigil ainus wastane — loodusewäed. Sellega wõitleme tehnika ja teaduse abil, et kergema waewaga wõimalikult rohkem kätte saada elumõnusus. Elu maitsmine ei sünni siis enam teise inimese kulul, waid kõikide ühistööl, kus tööwili enam ei lähe päewawarastele, sest et neid enam ei ole.

Aga sinnamaani — loobugem rahupipu suitsetamast kodanluse noorsooga, noored proletaarlased! Pea uhkelt

püsti ka siis, kui meie ihu katawad kalt-
sud ja nälg meil näpistab kõhtu! Meie
ei müü kodanusele endi proletaar-
list esisündinute õigust! Ajalugu on

meile määratud wabastada maailma
rahwaid kurnajate kildkonna walitsus-
wõimu alt!

A. L.

Töolisnoorsugu ja töolisühisused.

Ametiühisustel on tulnud kogu aeg
kodanluse reaktsoonilise rusika all te-
gutseda. Iseäranis Tallinna ametiühi-
sustel ja Kesknõukogul, kui töölisteklas-
si eelwäe osal. Tuli pidada palgawõit-
lust, wõidelda tööpäewa pikendamise
kärpete ning wabrikantide trahwitabelite
wastu politseinuudi hoopide all ja püs-
sitäakide läikel.

Kolm aastat on klaperjaht tööliste-
ühisuste peale kestnud. Kuid üks on
tänapäew kindel — töolisühisusi pole
kodanlus ega tema abiwaimud sotsid
jaksanud murda. Töolisühisused on
wõitlusetulest wälja toonud karastatud
ja tugewa oma klassiteadwuse poolst
tauma. See hakkab nüüd ligi tõmbama
hulki, keda sõjaseaduslik surwe ajuti-
selt eemale oli peletanud. Liikmearw
tõuseb.

Sotsid on kisanud: kommunistid te-
gutsewad ühisustes ja sellepärast on
ühisuste read õredaks jäänud. See on
hingewaakuwa sotsidepartei ninameeste
wale. See kaak, mis sotside ehitusmeis-
ter Hellat tööliste esitajate jaoks üles
seadis, on vähemteadulikke töölisi ühi-
subtest eemale peletanud. Ja nüüd pai-
suwad punased ühisused. Mida näeme
aga teistes? Mikspärast waikiwad sot-
sid, et merimeeste liidu liikmearw otse
kohutawalt on langenud, kuigi seal
kommunism wande alla pandi. Kas pol-
nud merimeeste liidul 1919. a. 3.700 lii-
get ja kas ei ole nüüd liikhemaksu maks-
jaid kõigest 300 (loe kolmsada) järel!
Kas ei tule see prawutuslik langemine
mitte sealt, kust otsus tuli Tallinna
am.-üh. Kesknõukogu alt lahti ütelda?
Siis koliti Pätsu rüppe. Siis oli meri-
meeste liit ainus töolisühisus, kes osa
wõttis kodanliste organisatsioonide nõu-
pidamistest, et mälestussambaid ehitada
Laidoneri langenud kangelastele. Aga
merimeeste kõige wäiksemategi tulude
jaoks ei olnud liidujuhatusel vähematki
tähelepanu, rääkimata siis wõitlusest
merimeeste olukorra parandamise eest.

Töolisnoorsugu on ametiühisuslikust

wõitlusest alati osa wõtnud ja mõnigi
noor on meie ridadest selles wõitluses
langenud.

Aga osawõtmine wõitlusest on noor-
soo poolt organiseerimata sündinud.
Meil on olnud terve rida palgastreiki-
sid ja palganõudmisi. On pöetud wa-
litsusega ja wabrikantide ühisusega lä-
birääkimisi palgatariifide pärast. Kas on
noored hoolitsenud, et ka nende tulud
wäärilist kaitsset leiaks? Kas on noo-
red üldse oma nõudmistega esineanud
ühisustes? Ei, seda ei ole tänini mitte
tehtud. Aga ometigi kannatawad noo-
red nii mitme häda all, mille all täis-
kaswanud töölised mitte ei kannata. Mit-
te palka ei maksta meile, waid kerjuse-
pennisid. Meie tööpäew on lubamata
pikk. Meie kannatame meistrite ja sa-
gedasti ka wanemate tööliste jõhkru-
se all palju rohkem kui täiskaswanud töö-
lised.

Praegu on suuremates Tallinna töö-
lisühisustes, nagu — Keemia-paberi, me-
talli, nõela, kiu, transpordi ja puutöö-
liste ühisustes 280 noort töolist, kelle
wanus 14—20 a. ja ligi 300 noort töö-
list, 20—25 aasta wanuseid. Need ar-
wud wäiksed. Aga siiski mitte liig
wäiksed, kui meie silmas peame, et
noorte tööliste organiseerimiseks ühi-
sustesse mitte vähematki tööd ei ole
tehtud.

See noorte tööliste arw ühisustes on
küllalt suur, et alustada kawakindlat or-
ganiseerimistööd noorte töölise hulgas.
Lähemal ajal on töolisühisuste aastapea-
koosolekud. Seal tuleks noortel nõuda,
et päewakorda wõetaks noorte organi-
seerimise küsimus. Ja tuleb ette pan-
na, et walitaks noorte komisjonid, kes
wõtaksid organiseerida noori töölisi ühi-
sustesse. Neil komisjonidel tuleb tugew
rõhk panna noorte tööliste majanduslise
wõitluse peale. Tuleb alustada wõit-
lust alaealiste töötöö ärakaotamise, töö-
päewa lühendamise, töötasu tõstmise ja
töökaitse seaduste parandamise ning el-
luwiimise eest.

Noorte tööliste koondamine töölisühisustesse saagu löökülesandeks meile. Ei tohi ka unustada noorte üldklassilist revolutsioonilist kasvatust; sellest — järgmistes „Noore Töölise“ numbrites.

Kui noori vähegi arendada, siis saavad nad warsti löökosadeks töölisühisustes ja ühel jõul täiskaswanud töö-

listega teeb see tugew organisiseeritud jõu — Punaste ametiühisuste Internationaali kantsi, kust wõitlust peetakse kurnajate vastu, kunni ahelaisse neetud töölisteklass nagu wõitmatu hiiglane neid ahelaid ei purusta.

Kõik noored töölised — töölisühisustesse!
M-t.

Kunst ja poliitika.

Põlwest põlwe on walitsew klass õpetanud, et kunst ei olewat mitte mingis sidemes poliitikaga ja seista kõrge-mal klassiwahedest, klassituludest ja klassiwõitlusest. Ent marksistid on alati selle vastu waielnud ja wastupidist kinnitanud. Nüüd on Eesti kodan-lus marksistide wäidet hiilgawalt tõen-danud.

Läbi demokraatlise wabariigi sisemi-nisteeriumi nõelasilma pääsis wiuliku-artist Eduard Sõrmus Eestisse. Ta tahtis wiuliki-kontserti anda. Nädalate kaupa tuli tal saaliperemeeste uksi käia. See oli asjata, sest kodanlus ei tahtnud lubada saali kunstnikule, kelle ilmawaade kommunistlik.

Esimese kontserdi andis Ed. Sõrmus „Walwajas“ töölistele. Murruna oli kokku tulnud „tahmapalgeid“, et kuulata oma kunstnikku.

Järgmine Ed. Sõrmuse kontsert oli Draamateatris. See oli tungil täis. Kuid tühjad olid kodanluse platsid — leentoolid ja looshed. Ainult ühes looshes oli „publikumi“ — sealt lendas 3—4 muna kunstniku poole. Aga päewawar-ga muskliteta käega wisatud, ei jõud-nud need oma eesmärgile. Küll aga sai kunstnik otse demonstratiiwse kiituse osaliseks kuulajate-tööliste poolt. Proletaarlises Tallinnas ei ole wälgekaart-listel ulakatel muud pidu, kui saba läbi jalge minema hiilida.

Aga wäikekodanlises Tartus ei olnud Ed. Sõrmuse kontserdil seda proletaar-lise publikumi ülekaalu — ei arwulist ega moraalilist, mis suur-tööstuslikus Tallinnas. Riigi kõrgem seisus mobili-seeriti ja warustati munadega. Kas mit-te kaitsepolitsei soomustatud krediitidest, mis kontrolli alla ei käi? Kannustega ohwitseerid, brilljantidega ehitud speku-lantide tütreid ja armukesed, kõhukaad riigiwargad ja nende silutud abimehed

olid igaüks oma piruka eest wäljas. Sellele peenele publikumile on kärisiw grammofon kusagil kohwimajas armsam kui Stradiwaariuse wiul kommunisti käes.

19. jaanuaril kawatses Ed. Sõrmus Rakweres kontserti anda. Demobilisee-ritud sõdurite liit awaldas werejanulise üleskutse kunstniku vastu. Politsei kee-las siis kontserdi ära. Keeldu põhjen-dati rahwa wihaga Sõrmuse vastu.

28. jaanuaril keelati aga Ed. Sõrmu-se kontsert ka Tallinnas „Walwajas“ ära. Wist jällegi „rahwawiha“ pärast kunstniku vastu? Aga kui rahwas, „Wal-wajas“ politsei keeldu kuulda sai — ni-melt, kui wõimud Ed. Sõrmusele ütlesid, et ta jalamaid arreteeritakse, kui mängima hakkaks, siis kandis rahwas ta punasel leentoolil kätel wälja. Kõlas mürisew: „elagu Sõrmus!“ — kõlasid hüüded politsei ja töörahwa timukate aadressil, mis riigikorra kukutamise pa-ragrahwi alla käiwad.

Ed. Sõrmusele keelati kontserdid, tal ei ole Eestis asupaika. Miks? Tema süüks pannakse, et ta punawägesid wai-mustanud oma wiuliga ka Eesti, Jude-nitshi ja Balahowitshi wäerinnal. Järe-likult siis, kui ta näiteks Judenitshi pol-kusi oleks waimustanud Gatshina lossi paljaksrööwimise sõjakäigul, wõi kui ta oma wiuliga löbustanud oleks Judenitshi poolt salajas Eestimaa kubeneri ame-tisse nimetatud wõllarooga wõi kui ta Pihkwas oma wiulil oleks mänginud „Jumal, keisrit kaitse sa!“ — Kui Ba-lahowitsh töölisi laternaposti poos, — kas oleks Ed. Sõrmusel siis vähematki süüdi olnud Eesti demokraatia silmis? Kas ei oleks siis suudlema tõttanud se-da wiulit need, kelle käed nüüd mäda-mune loopisid!

Kui kodanluse õõpikud meile, proletaarlastele, nüüd veel laulma tulewad,

et kunst väljaspool poliitikat seiswat ja klassidest kõrgemal, siis tuleb neile libedatele keeltele meelde viiulikonstniku Eduard Sõrmust. N e m a d on ütelnud, et Ed. Sõrmus oma viiuliga on

Eestisse tulnud rewolutsiooni tegema. Siis oleme meie õigustatud ütleva: herrad, teie „Estonia“ ja „Wanemuine“ sepsitewad köidikuid töörahwale!

—t.

Eesti koolinoorsoo Keskliidu IV kongress.

(Wiljandis 4.—6. jaanuaril 1922. a.).

Kongressi awab is. Käbin. Järgneb rida terwitusi haridusministri, õpetajate ja Wiljandi õpetajaskonna nimel. Õpetaja Kuks ütleb terwitusi Noorsoo Liidu wilistlaskogu nimel: nüüd olla pidustamise aeg, noorsugu pidada looma uue inimtüübi „uuseestlase“; kõrgemat inimtüüpi näha tema Lloyd Georges. H. Roos terwitab õpetajate liidu nimel: noorsugu olla seisnud raske surwe all, nüüd olla ta wabanenud, õpetajaskond tunnistada noorsoo liikumise tarwilikuks.

Kongressi aupresidendiks walitakse prof. G. Suits. Mandaat-kommisjon paneb ette kõigile saadikutele täielik hääleõigus anda, kuigi kodukorra järel see õige ei olnud. Mandaat-kommisjoni esialgse aruande järel oli kongressil 98, pärastise aruande järel aga 107 saadikut.

Pannakse ette riigiwanemale Pätsile terwitustelegramm saata. Sellele waieldakse wastu. Hääletamisel on 44 terwitustelegrammi saatmise poolt, 22 — wastu.

Elarwe arutusel tehakse ettepanek: saata haridusministrile protest, et ta skoutidele määras 500.000 mk. abiraha, Koolinoorsoo Keskliidule aga ainult 50.000. Teiselt poolt tehakse ettepanek: saata haridusministrile ja riigikogule soowiawaldus, et Keskliidu abiraha suurendataks. Protest saab poolt 14 häält, soowiawaldus 52. Sellega on soowiawaldus wastu wõetud ja protest tagasi lükatud.

„Uudismaa“ toimetuse poolt annab aru J o h a n s o n. Ta tüendab, et „Uudismaa“ olla kogu Eesti koolinoorsoo tuiksoon, kuid sarnasena ei wõida ta enam tegutseda, nagu senni. Pidada räägitama noorsoo liikumise ülesandeid, kuid selleks pidada wanu appi wõtma. „Uudismaa“ ei pidada aga mitte wanade käealuseks saama, sest need wanad olla noored.

T r i i k ütleb, et need wanad olla

rõhkem praostilised kui noored ja et põletaw noorus põletada neid warsti läbi.

Edasi toonitatakse läbirääkimistel, et „Uudismaa“ lugejad pidada olema waimiliselt kõrgel järjel ja ajakiri pidada kunstiliselt kõrgel seisma. Toimetus tunnistab, et tal enesel ei ole mingisugust sihti, käseb kongressi neid sihte anda. Üheltpoolt heidetakse ette, et „Uudismaa“ ajada poliitikat, pidada aga erapooletu olema.

P r o l e t a a r l i s e d kongressi saadikud näitawad, et paha asi on see, kui poliitikat aetakse ja just kodanlist poliitikat, kuna seda maha taetakse salata. Näidatakse, et kogu Eesti kodanline noorsugu on waimiliselt pankrotis — täiesti ilma sihtideta.

„Uudismaa“ sennine tegewus kiidetakse heaks ja endine toimetus walitakse tagasi 45 häälega poolt, wasta 7, teised — erapooletud.

Kongressi istang oli lõppenud — lõuna waheaeg kuulutatud, kui ukse ette astub Tartu üliõpilaste esitaja is. Loo-riits, soowib õnne ja paneb ette terwitustelegrammi saata Karjala wabaduswõitleja tele; ent ta ise räägib, et ega keegi wastu iikka pole!

Pärast wõeti asi uuesti arutusele ja näidati, et see terwitustelegramm oleks waenuawaldus Nõukogude Wenemaa wastu. Lõpuks said sellest isegi kodanlised õpetajad aru. Kuid terwitustelegramm saadeti siiski, olgugi et teisele aadressile — Karjala noorsoole. Poolt sai see 38 häält, wastu — 23.

Kongress otsustas luua Balti noorsoo liitu, kuhu kuuluksid Eesti, Läti, Soome ja Leedu edustajad. Liidu juhatus asukoht Riias, ametlik keel on Saksa keel, Liit annab aastas kord välja albumi „Almanach“. Liidu sihte kaitseb Saksamaal Kaiseri & Co. poolt väljaantud ajakiri „Concordia“. Saadikuteks waliti Balti Noorsoo Liitu — Käbin —

Tallinnast, Johanson ja Sirkel Tartust.

Töökooli küsimust refereerib Raudsepp. Ta kinnitab, et demokraatia toonud meile peatumuse waba kooli asjus. Uus kool — töökool — pida oma aluseks wõtma majandust ja ühiskonda, kuna wana kool olla ehitud hingeteaduse ja eetika peal. Kooli aluseks tuleb panna materjalism, mis wälja arenenud töörahwa filosoofiaks. Demokraatias, nagu see Eestis, ei saa töökooli maksuma.

Läbirääkimistel toob Tallmann ette fakti, kuidas Wiljandi õpetajaskond otsuse teinud, et kooliõpilased ei tohi osa wõtta üheski ühingust ega koosolekust wäljaspool kooli ilma õpetaja loata. Keelust ülestajad — koolist wälja! Hiljem, kui haridusminister selle kasust aru saanud, pannud ta sarnase dekreedid terwe riigis maksuma. — Waideldakse wastu materialistilisele ilmawaatele. Is. Johanson toonitab, et ajaloo materialism olla töölistegi seas poolehoidu kaotanud ja käseb waadata Lääne poole. — Talle wastatakse, et üksnes niisugused töölised juhivad wõida loobuda ajaloo materialismist, nagu Saksamaal Scheffemann ja Noske. Peale õp. Kuksi loengu musklimeele üle, saab sõna referent Raudsepp, kes Kuksiga waidleb. — Kongress puikles kõrwale otsusest töökooli kohta.

Noorsooliikumise ülesanded refereerib Johanson. Ta räägib, et noorsoo keskel polla ühendust ega sihte. Ühendus tulla nähtawale ainult pidudel ja teelaudadel. Noorsoo hulgas walitseda leigus kõige wastu, ainult kooliringid olla wähe elawamad. Lõpuks ütleb referent, et noorsooliikumine olla ka wabaduswõitlus. Aga kelie wastu, seda ei ütelnud referent mitte. Ajaloheteade, et üks sinnfeinide juht surnud Londonis wangimajas oma nälgimise 68. päewal, olla lõkanud ref. Johansonid südamesse. Aga sama Johanson karjus siis hoosianna, kui Kuks rääkis, et Lloyd George olla kõrgem inimtüüp. Niisugune on siis kodanluse kõrgem inimtüüp, kes laseb tuhandeid nälga surra!

Läbirääkimistel tähendati ühe saadiku poolt wäga õieti, et terwe Johansonid referaat olnud algusest lõpuni nutulaul, kuid mitte noorsoole näitamise tema ülesandeid. Meie kodanline noorsugu on waimliselt umbkottis, kust

ta praegu wäljapääsemise teed ei näe. Näidati, et on olemas kaks klassi praeguse ühiskonnas; sellepärast siis ka noorsugu — kodanline ja proletaarline. Nende kahe klassi liikumise ülesanded minna ideeliselt laiku, sellepärast ka organisatsiooniliselt. Tuuakse ette fakta: noorproletaarlaste ühingu sulgunine läinud aastal ja surwe Pärnu noorsotsialistilise ühingu wastu. Näidatakse, kuidas töölisnoorsoo liikumist maha surutakse praeguse wõimulolewa kodanlise walitsuse poolt igasuguste abinõudega. — Kantakse ette resolutsioon, mis noorsooliikumise ülesandeks tuunistab tööwastamise kapitaali ikke alt. See resolutsioon sai 22 häält poolt. — Johansonid resolutsioon, kus kästi noorsugu elada ja tegutseda, wõeti wastu 50—60 hääleaga.

Sellele järgnes is. Sapotski referaat: „eetika küsimus“. Referent leidis kurjuse juure üles selles, et kombuluse madal tasapind ei wasta praegusele kõrgele tehnikale!

Agendam silmapilk kogu kongressil oli skoutismi arutamine. Referaat jäi ära. Selle asemel wõttis sõna Wõru saadik Kawaer ja pidas kaunis pika kõne skoutismi wastu. Ta toonitas, et skoutism olla rahwuswaheline militaristiline liikumine, niisama ka noorsepad. Pani ette umbes järgmise sisuga resolutsiooni: Kongress, aru saades, et skoutism on kodanline militaristiline liikumine, mis tahab noorsugu ära wõrutada teadusest ja teda wiia waimliselt pankrotti ning mis kaswatusliselt seisukohalt kahjuline, kuna ta noorsugu sõjakaks teeb, — tunnistab skoutismi täiesti kahjulikuks noorsoole, mida peab likwideerima.

Teised kõnelejad toonitasid muu seas, et skoutid ei ole muud ära teinud, kui sõda kärbestele kuulutanud ja noorsepad olla wiisakalt Soome partiofaste-neiude käsipakke kannud nende külaskäigul Tallinnas. Noorseppade juhivad on sõjawäelased, nagu Põdder ja Pitka. — Kui is. Rikand katsus kaista noorseppe, et olla rahwuslik liikumine ja mitte militaristlik, siis näidati talle, et noorsepad aseadmiraal Pitka komando all on ja suwel sõjalaewadele lähewad suurükidega tutvunema. — Siis tormas maaliitlane Hüneron — riigikogu liige ja tuntud pulliteadlane — skoude kaitsma. Kuid see isand wõeti jalgade trampimisega wastu, nii et juhatajal

koosolek katkestada tuli. — Siis ruttas skoute kaitsma veel keegi wanapoolne herra: see olla osalt skoutide teene, et meie siin wõime istuda, sest muidu oleks Naroowa-tagused siin olnud; ei käskinud see härra ka wanemate teeneid mitte unustada ega oma rahwust ära salata — meil olla tarwis skoute, kes wahiti peaks Naroowa kaldal. — See kõne tekitas suurt naeru, sest et teised skoutismi kaitsjad olid kawalalt sellest mööda hiilinud, mida see härra lausa wälja ütles. — Siis näidati veel teiselt poolt, et skoutism on tulnud Inglismaalt, kes oma asumaadel ajab orjastuse poliitikat. Pandi veel teine resolutsioon ette, mis ka skoutismi militaristliku liikumisena

hukka mõistis. Skoutismi poolt ei pandud ühtegi resolutsiooni ette. Nii mõistis kongress ühemeelisel skoutismi hukka. Hääletamisest wõttis ligi 50 saadikut osa.

Kohtadelt tõstetud küsimuste all teatas Haapsalu saadik, et direktor määranud õpilasele sellepärast trahwike kaks pühapäewa à 8 tundi istuda, et ta saadikuks walitud ilma direktori loata. — Kongress awaldas solidaarsust Paide koolinoorsoo liitude, kes kunstnik Sõrmust otsustanud kutsuda kontserti andma.

Kongress lõppes 6. jaanuaril kell 10 õhtul.

—u—

Muljed koolinoorsoo kongressilt.

Walitseb pühalik waikus. Keskliidu sekretäär K ä b i n awab kongressi.

Kõik on nii patriootiline. Kas peaks kongressil ka ükski noor proletaarlane olema? Ent kui ka on, ega see julge suud lahti teha! See patriootiline õhk-kond nagu nõõrib kõri, lämmatab rinda.

Kuid warsti hakkab kaduma see ametlik waikus saalis. Tekib nagu sumin.

Seal pannakse ette, saata terwituste-grammi riigiwanemale.

Muidugi wõetakse wastu hurraaga — ilma hääletamata ja sõna wõtmata...

Aga — kust see tuli? Keski teeb ettepancku — mitte terwitada!

Ja waata, hääletamisel kolmandik wastu. Mis see on? Kust see tugew opositsioon? K. Päts löikab oma poliitika wilja! Suukorwi-poliitika külwi.

Needsamad noored karjusid K. Pätsile hurraa, kui ta nad wäärinnale saatis.

Aga haridusministrit terwitatakse — ametlik protseduur, kriitika puudumine.

Kuid tulewad aruanded ja seal hakatakse haridusministert, seda „suurt“ ja püha“ kooliisa karedalt noomima. Ta olla oma pojakesed ära unustanud ja määranud nendele kõigest 50.000 toe-

tusraha, oma kasulastele — skoutidele aga 500.000. Ja seal tõusebki juba üks püsti ja paneb ette saata hariduspapale — protestitegrammi.

Tore. Kui ta need kaks korruga saab, kumba ta siis ennem loeb? Kas protesti wõi terwitust? Ja mis näo ta siis teeb? Sest need pole noorproletaarlased, kes seda opositsiooni teewad. Hariduspapa omad lapsed.

Aga protest jääb ära. Ning sellega lõpeb kongressi esimene „sessioon“.

Saadikud hakkawad saali ukse poole walguma. Sellel aga tõuke ees. Prillidega linalakk asub ukse peale ja käseb Karjala „wabaduswõitlejaid“ terwitada, muidu saalist wälja ei lase. Aga seal lähebki juba selle noorherra süda haledaks: ega terwituse wastu ikka keegi ole! — kuulutab ta kongressi presidendile asemel ja — me pääsime lõunat sööma.

Aga Karjala „wabaduswõitlejad“ on meie kannul ka lõunalaual. Seal ta astub toolile — pikk mustajuukseline noormees — ja hakkab sõnu wälja laduma. Ise wahib läbi prillide pörandale ja suu aga aina liigub. Ei saa õieti aru, mida ta õieti tahab. Kuid kuulen õige suuri ja pühalikka sõnu. Räägib meie willetsusest ja raskest wõitlusest, aga — kel-

le vastu? Ah soo, ta kõneleb „meie“ wabaduswõitlusest ja „meie“ pidada Karjalale appi minema, sest Karjala olla samasuguses hädas nagu „meiegi“ olnud. Ah, wõis samasuguses! No, siis ma mõistan, mis sa tahad! Tahad meid Karjalasse niisama, kui K. Päts ja A. Rei Soomest „wabaduswõitlejaid“ Eestisse tõi.

Lõuna peetud. Jatkame kongressi. Seal tõusebgi juba keegi üles ja hakkab rääkima — Karjalast. See oleks waeuawaldus nõukogude Wenemaa vastu, kui me selle terwitustelegrammi Karjalasse saadaksime. — Sula tõsi, mis ta räägib, kus pagan minu mõistus siis oli, et ma seda ennem ei taipanud! — ja teine kõneleja arendab: kui Karjalale saata, miks siis ka mitte Wenemaale? Üsna õige, ikka demokraatliselt! Kui ühele, siis ka teisele. Aga saadeti Karjala noorsoole. Ning — ega meie noorsugu poliitikat aja, ainult — teadust!

Järgneb „Uudismaa“ küsimus. Wõtsin siis ka ühe numbri 25 marga eest. Wälimus üsna kirju selle raha eest. Aga sisust räägib hästi energiliselt aruandja. „Uudismaa“ olla uuele teele asunud, tahta hakata käsutama rohkem noorsooliikumise ülesandeid, kuid jääwat poliitikast üsna eemale.

Jah, ega siis kodanline noorsugu kunagi poliitikat aja, waid ta laseb seda endale täiskaswanud kodanlastest ette kirjutada.

Eesti koolinoorsugu olla ilma sihtideta, pajatab aruandja. Noorsugu olla otsimise ajajärgus. Ja aruandja trööstis ennast wiimaks sellega, et — küll wiimaks ikka sihi leiab.

Tahtis sellega wist küll ütelda, et „Uudismaa“ hakkab muster-sihtide wäljanäituseks. Paneb mitmed söödad wälja. Ehk ühe otsa noorsugu ikka hakkab! Küll on siis töölinoorsugu palju rikkam kodanlisest — ideeliselt. Tal on oma kindel siht.

Kongress ei leidnudki midagi paremat. Ja jäädi sellega rahule, et sihti

otsida ja wanemaid inimesi ses suhtes appi wõtta.

Wäga tähtis silmapilk oli see, kui otsustati Balti noorsoo liitu luua. Nad tahawad üheskoos lõbutseada ja mängida. Tõepoolest need Balti pobuli-riigid on ju ka nii wäiksed, et spordimeestel saab ainult mõneks tunniks jooksta, siis on juba piir. Ka wõiks Balti noorsoo liidu otsustada anda, kelle päralt on Soldino kõrts Läti piiril? Wõiks paremad jooksumehed Eesti ja Läti poolt tuhat meetert kõrtsist jooksmata panna ja wõitja päralt on kõrts, kes siis selle muidugi oma riigile kingib. Niiwiisi wõiks Balti noorsoo liit ajuti täita Balti riikide liidu aset.

Patriootilise waikusega alanud kongress lõppes antimilitaristliku tormiga. Rikand ja Hünerson lasid uppuda skoutte, et päästa oma noorseppade lodjakest ühes admiraaliga. Aga ei lastud mehist Hünersoni rääkidagi. Wilistati ja trambiti maha. Hääletati skoutism maha. Kas see ei olnud jalahoop patenteeritud patriotismile!

Quanti.

K. S. Walwaja ruumides

Neljapäewal, 23. weebruaril 1922. a.

PIDUÕHTU

sega eeskawaga.

Algus kell 8 õhtul.

Lõpp kell 2 öösel.

Piletihind ühes riiehoiuga 75 mk.

Puhas sissetulek läheb „Noore Töölise“ toetuseks

Hind 20 marka.

== SISU: ==

„Noor Tööline“ ja töölisnoorsugu. — Nelja-aastane wabariik ning seitse ja pool aastat sõjaseadust. — Meie igapäewane leib. — Kas keelatud wili wõi monopol? — „Kas teil ka aega on kooliajal ümber lonkida?“ — Proletaarline noorsugu ja koolinoorsoo ideoloogia ehk „Uudismaa“ uus kurs. — Kodanlisest ning proletaarlisest kaswatusest ja haridusest. — Töölisnoorsugu ja kõlblised ideaalid. — Miks oleme me kiriku vastu? — Bauer-Annussoni sohilastest wõi kukepükstes sõjakukkedest, admiraali traatnukkudest ja indiaani trummist. — Miks ja kui kaua on kodanline ja proletaariline noorsugu waenuleerides? — Töölisnoorsugu ja töölisühisused. — Kunst ja poliitika. — Eesti koolinoorsoo Keskliidu IV kongress. — Muljed koolinoorsoo kongressilt.